

ASSALOM, НАЗРУЗ!

МАЪРИФАТ • ХАЛҚ ЗИЁЛИПАРИ ГАЗЕТАСИ •

Kuch – bilim va tafakkurda

Ma'rifat

1931 йилдан чиқа бошлаган 2000 йил 18 март, шанба Баҳоси сотувда эркин нархда № 23 (7218)

Ватан, Истиқолол мадҳидан иборат бўлган «Офарин» — йилнинг энг яхши ижодкори республика танлови ниҳоясига етди. Танлов голиблари, табиийки, аллақачон ўз санъатларию бетиним ижодий изланишлари билан халқимизга танилган, эл оғзига тушган инсонлар бўлди. Улар орасида «Маърифат» нинг жамоатчи фотомухбири Равил ака Альбековнинг ҳам бор.

Ўзбекистон ёзувчилар ва бастокорлари ўшмалари, «Ўзбекнаво» гастрол-концерт

бирлашмаси, ОАВни демократлаштириш ва кўллаб-куватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси, «Тасвирий ойина» ижодий ўшмалари томонидан ўтказилган танлов мамлакат ижтимоий-маънавий ҳётида муҳим воқеа бўлгани шубҳасиз. Тақдирлаш маросими тафсилотлари билан 2-бетда танишасиз.

Юқорида Сиз кўриб турган «Завқ» деб номланган сурат-лавҳа муаллифи ҳам совриндор — Р.Альбековдир.

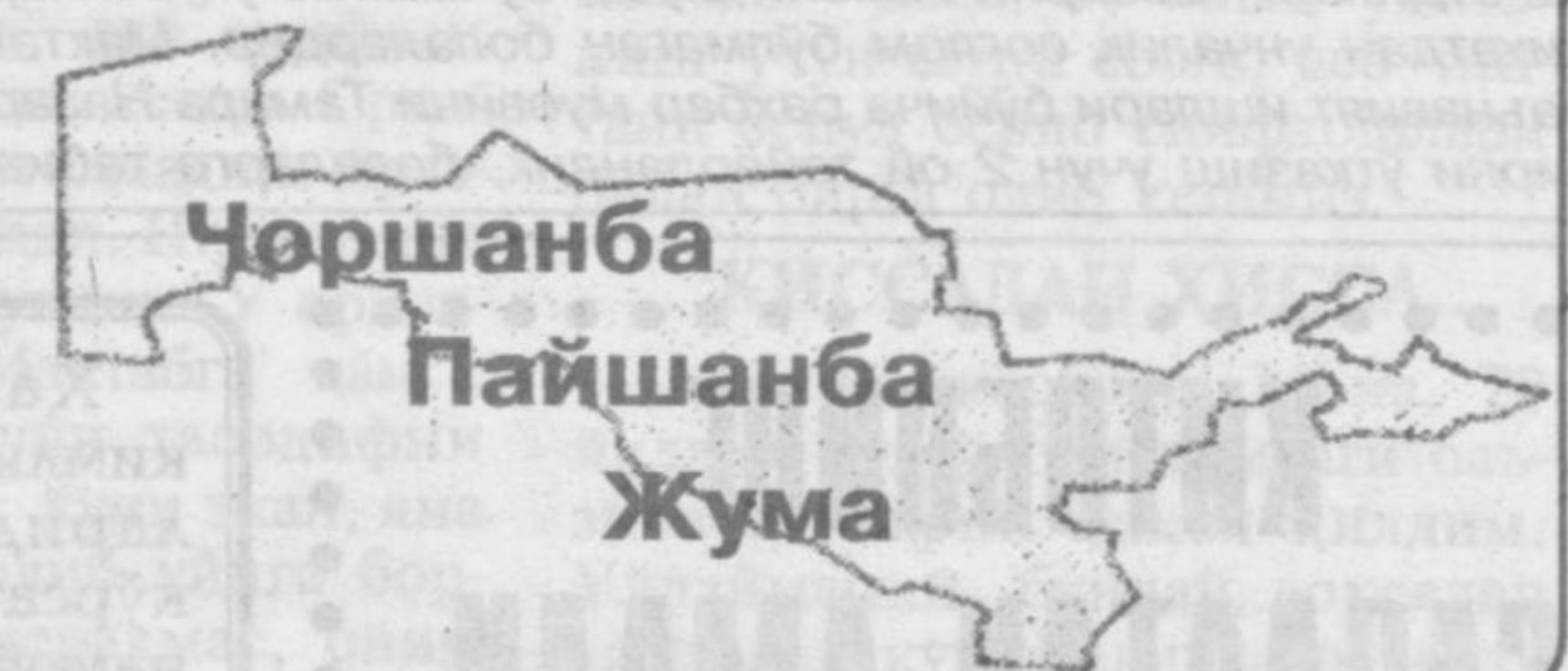
ФАРМОН

Бахшичилик санъатини янада ривожлантириш, миллий қадриятларимизни эъзозлаш ва ўзбек халқ оғзаки ижодиётини кенг тарғиб этишдаги, ўз ижоли ва ижро-чилик фаолияти билан халқимизни, айниқса сийагарни кўп минг йиллик маданиятимиз сарчашмада бахраманд қилишдаги салмоқли хиссалари ҳам, Ватан истиқтоли ва шон-шарафини улуглаш йўлида Узбекистон Республикаси фуқароларини раббатлантириш мақсадида Узбекистон Республикаси Президентининг «Узбекистон Республикаси халқ баҳшиси» фахрий унвонини белгилаш туғрисида”ги Фармони чиқди.

МУКОФОТ

Юқорида таъқидланган хизматлари учун Болтаев Шоберди (Бойсун туманидаги 37-мактаб уқитувчиси), Бозоров Жумабой (Шуманай тумани маданият булими ходими) ва Курбонназаров Абдулла (Хива шаҳар маданият уйи “Достон” ансамбли бадиий раҳбари) Узбекистон Республикаси Президентининг Фармонига биноан “Узбекистон Республикаси халқ баҳшиси” фахрий унвони билан тақдирланди.

СҮНГИ УЧ КУН МУЖДАЛАРИ

ҚАРОР

Узбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг “Тарихий шахслар номидаги ва бошқа муқофотларни таъсис этишини тартибга солиш туғрисида”ги қарори қабул қилинди. Унда кейинги йилларда мамлакатимизда улуг аждодларимизнинг тарихий меросини ўрганиш, буюк алломалар номини адабийлаштириш борасида амалга оширилаётган эзгу ишларнинг ижтимоий-сиёсий ва маънавий-маърифий мөхияти етарли даражада англаб етилмасдан ҳокимликлар, айрим идора ва ташкилотлар томонидан тарихий шахслар номида ва бошқа турли мукофотлар таъсис этиш ҳоллари рўй берәётганини таъқидланган.

Қарорда улуг аждодларимизнинг мультабар номлари ни уларнинг тарихий ва миллий аҳамиятини муайян бир ҳудуд доирасида чекланинг ҳамда ушбу мукофотларнинг раббатлантирувчи мөхиятининг бузилишига, майдалалишиб кетишига сабаб булаётган шундай ҳолатларнинг оддини олиш бўйича чора-тадбирлар белгиланган.

ҚУТЛОВЛАР

Республикамиз Президенти Ислом Каримов ҳамда халқимиз номига муборак шодиёна — Қурбон ҳайити ҳамда «Наврӯз» умумхалқ байрами муносабати билан дунё давлатлари раҳбарлари ҳамда халқаро ташкилотлардан самимий тилаклар ва ниятлар битилган мактублар келиб туриди.

«Бугунги ишни эртага
қўйинг» хижолат
бўлиб қолмайсиз

3-бет

МЕНМОНХОНА
НАВРЎЗ —
ТИРИКЛИК РАМЗИ

5-бет

Севинч багишлайсан
кексу ёшга,
Наврӯзжон бу йилги
келишинг бошқа

8—9-бетлар

XX асрнинг энг
муҳим 100
воқеаси

12-бет

Куни кечакийда пойтахтнинг муҳташам Халқлар дўстлиги санъат саройидаги 1999 йилнинг энг яхши ижодкорлари кўриктанлови галибларини тақдирлашга бағишланган кечакийда бўлиб ўтди. Унда адабиёт ва санъат, телерадио, матбуот соҳасида самарали ижод килган ижодкор-галиблар аниқланди.

БАРЧАМИЗ ФУРУРЛАНСАК АРЗИЙДИ

"Офарин" кўрик танловида матбуот ийналиши бўйича номзоди кўрсатилган ижодкорлар ичизи ижтимоий сиёсий мавзудаги туркум маколалари учун Ахмаджон Мелибоев, маданий маърифий мавзудаги энг яхши макола муаллифи учун Найм Каримов, энг яхши мустақиллик ва истиқлол мавзусидаги фотосуратлари учун Рафиль Альбековлар совриндор бўлдилар.

Оддий мухлис сифатида кечакийда кузатар эканман, томошабинлар нима учун ушбу муҳташам саройга олдиндан ёпирилиб келганликларини секин-аста тушуниб етдим. Чунки, бунда ўзи-

нинг йўналиши бўйича энг малякали, энг дадил, энг истеъододли қаламкашлар беллашдилар. Шунингдек, республикамизнинг тантилини ва фахрли инсонлари хам бу кечага таклиф этилган эди. Голибларни юртимиз равнанини юксак кўтариб, жаҳонга танитаётган спортчилар, элимизинг ардокли адаби ва актёлари аниқлаб берганларига хам фикримизга далил бўла олади. Танловда 22 нафар ижодкор ўз йўналиши бўйича голиб деб топилиди. Яна бир нарсани фахр билан таъкидлаш жоизки, танлов голибларининг асосий кисмини телевидение ёхуд матбуотда фа-

олият юритаётган жонкуяр журналистлар ташкил этди. Дарҳақиқат, бундай муваффақият билан барчамиз ғурурлансак арзиди. Чунки тўртингчи хокимият дея тан олинаётган ОАВларнинг интилишлари, ҳаракатлари анчагина кўзга ташланни қолмоқда.

"Офарин" танлови бундан бўён ҳар йили ўтказилиб турилади. Ийғилган меҳмонлар ва совриндорлар учун ҳалқимизнинг севимли санъаткорлари ўз концерт дастурларини намойиш этдилар.

Бехбуд БОТИРОВ

МАКТАБДА АЖОЙИБ ТАДБИР

Тошкент шаҳар Яккасарой туманинда 25-мехнат таълим мактабида "Софлом авлод йили"га бағишланган "Экология бизнинг келаҳажамиз" мавзусида тадбир бўлиб ўтди. Тадбирни мактаб ўқувчилари "Табиатни асрарнг", "Табиат чекмасин азият" каби мавзуларда саҳна кўриниши тарзида намойиш этдилар. Таъсири томони шуки, бу мактаб ўқувчилари ақлий ва руҳий жиҳатдан учнап соғлон бўлмаган болалардир. Мактабни маърифат ва маънавият ишлари бўйича раҳбар мувонии Тамара Назарова: «Биз бу тадбирни ўтказиш учун 2 ой тайёрландик, болаларга табиат манзараларини

бўлиб бердик, яни улар ўзлари ҳар хил расмлар чизиб келишиди», - деб таҳтадаги расмларни кўрсатди.

Шунингдек, тадбирда Тошкент шаҳар "Экосан" ҳалқаро жамғармаси раисаси Шоира Ибрегимова ва Яккасарой туман "Экосан" жамғармаси раисаси Холида Кодировалар қатнашиб ўз совға-саломларини болаларга тақдим этдилар.

Бурҳон РИЗОҚУЛОВ

Суратларда: Тадбирдан лавҳалар.

Муаллиф олган суратлар

КИТОБНИНГ САОДАТЛИ АМАЛИ

Инсоннинг китоб билан ошнолиги узоқ асрларга бориб тақалади. Чунки дунёни билиш, англеш ва ўрганиш китоб орқали амалга оширилди. "Буюк Ипак йўли ҳикоялари" китоби ҳам ана шу саодатли амал сари "одимлай" бошлиди.

Дунёдаги 44 та давлат ҳалқларининг эртаклари жамланган китобнинг тақдимот маросими Республика таълим марказида бўлиб ўтди. Ҳалқ таълимни вазири Жўра Йўлдошев йигинда сўзга чиқиб, китобнинг аҳамиятини шарҳлаб ўтди.

Маълумки, юртимизда ЮНЕСКОга азъо бўлган мактаблар сони 23 та. Бу

Taqdimot

анчагина салмоқли рақам. "Буюк Ипак йўли ҳикоялари" аслида нафақат шу мактабларга, балки республикамиздаги барча мактабларга, мактабгача таълим муассасаларига ҳам тарқатилиши керак.

Тадбирга ташриф буюрган ЮНЕСКОга азъо мактаб директорларига ушбу китоб 5 донадан совға қилинди. Шунингдек, уни "Интернет" тармоғига улаш лозимлиги қайд этилди.

Америкалик кўнгилли мутахассислар томонидан ушбу китобни ўрганиш юзасидан ишлаб чиқилган тавсиялар ҳам иштироқчиларга ҳавола этилди. Фақат у инглиз тилида, ўзбекчага ўтирилса, ундан бошқа фан ўқитувчилари ҳам фойдаланиши мумкин.

Эртаклар — яхшиликнинг дебочаси. Улар қанчалик кўп бўлмасин, камдек тулоади. Чунки дунёда болалар жуда кўп, улар эртак ўқиб ва тинглаб улгаяверадилар.

Мухбиришимиз

Ҳар бир инсоннинг кимлиги унинг қилган ишларида, атрофдагиларга кўрсатган меҳр-оқибатида намоён бўлади. Юртимиз мустақилликка эришгандан бўён турли соҳаларда ўз омадини синаб кўраётган тадбиркорлар кўпайди. Улар орасида фақат ўз манфаатини эмас, балки, таълим муассасаларига, қўйалиб қолган бева-бечораларга ёрдам қўлини чўзиб, саховат кўрсатувчилар кўп бўлса, нур устига

САХОВАТЛИ ТАДБИРКОРЛАР

аъло нур.

Яқинда Паҳтачи туманинда Қарнабота жамоа хўжалиги жойлашган 52-мактаб-интернат жамоаси химмати баланд тадбиркорлар ташрифидан хурсанд бўлишиди.

Хўжалик ҳудудида жойлашган хусусий сут маҳсулотлари

лотлари ишлаб чиқариш фирмаси раҳбарлари ўтиришни ҳамза Тошевлар ўз жамғармаларидан 50 минг сўм пул, 40 килограмм сарёв ва сут маҳсулотларини интернат ўқувчиларига ҳада қилдилар.

Бундан ташқари, кунларисий бошлаши биланқ, интернат учун янги ошхона-ни биносини куриб беришини ўз зиммаларига олдилар.

Назокат ШЕРБОЕВА

ЯНГИ АСР ЎҚУВЧИЛАР НИГОҲИДА

Барча жойда бўлгани каби бизнинг мактабимизда ҳам «Софлом авлод йили» муносабати билан турли мавзуларда тадбирлар мунтазам ўтказиб келинмоқда. Ўқувчилар онгига юксак умумисоний қадриятларни сингдиришига, дарсдан бўш вақтларини сермазмун ўтказишига қаратилган бундай тадбирлардан бири "XXI аср менинг нигоҳимда" деб номланди. Мактаб ўқувчилар уюшмаси ишлаб чиқсан бу тадбир 7-8-сinf ўқувчиларининг ўзига хос кўриги сифатида Наврўз байрамига қадар икки босқичда ўтказилади. Қўрик шартлари: ташриф, расмлар танлови, синф бадиий дастасининг чиқиши, мактаб муаммоларини ўзида мужассамлантирган саҳна кўринишидан иборат.

Яқинда мактабнинг 7-синфлари ўртасида кўрикнинг биринчи босқичи бўлиб ўтди. Қўрик ҳақамлар ҳайъати ўқувчилар билимини, уларнинг "XXI аср менинг нигоҳимда" мавзусидаги чизган расмларини, бадиий чиқишиларини, ўқувчи ва ўқитувчилар муаммоларига бағишинланган саҳна кўринишиларини одилона баҳолаб, 7-“D” синfinи болиб деб топдилар ва кейинги босқичга йўлланма бердилар.

Гулнора МҮМИНОВА,
Марғилон шаҳридаги 8-мактаб
ўқитувччиси

Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур туманинда Ҳайит Тогаев номидаги 192-мактабда севимли мусаввир Камолиддин Беҳзод тавалудининг 545 йиллигига бағишинланган кечакийда ўтказиди.

Тадбирни мактаб раҳбари Олмакон Собирова очиб берди. Шунингдек, Шайхонтоҳур туманинда Ҳалқ таълимни бўлими мудири Жа-

толидин Эшбоев Шарқ миниатюра санъатида ўзига хос тасвирий санъат мактабини яратган бетакор санъаткор Камолиддин Беҳзоднинг истеъододи ва бу борада олиб борилаётган ишлар хусусида ўз фикрини баён этиди. Сўнгра, Камолиддин Беҳзоднинг ҳаёти ва ижоди, яратган миниатюра асарлари тўғрисида шу мактабнинг тасвирий санъат ўқитувчиси Озода Ваҳбова маъруза қилди. Ўқувчилар Камолиддин Беҳзоднинг миниатюра асарлари ва уларнинг мазмунига шарҳ беришини ҳамда "Устод Алишер Навоий ва Беҳзод"

Ойсоат ХУДОЁРОВА

Tadbir

саҳна кўринишини намойиш этишиди. "Камолиддин Беҳзод ва ёш шоира учрашуви" шеърий саҳнаси, мусаввир асарлари ҳамда ўқувчилар ижоди бўйича кўргазмалар ташкил этилди.

Мазкур кечакийда ташкил этишади.

БУЮК МУСАВВИР ҲАҚИДА ТАСАВВУР КЕНГАЙМОҚДА

Севимли газетамиизда шу номли мақола эълон қилиниб, таҳририят мактаб ҳаётидаги ибратли ҳаётий воқеалар, ноанъанавий усуллар тўғрисида ёзишишимизни сўрабди.

“Маърифат” — барча ўкувчиларнинг энг севимли ва зарур нашри. Бу йилдан шанба кунлари 16 саҳифадан иборат, ранг-баранг материалларга бой газета билан танишиб борар эканмиз, “газетамизга кўз тегмасин”, дегимиз келади.

Эҳ-хе, мактабда кутилмаган вазиятларга тез-тез дуч келиниши мумкин. 50.000 нусхадан ортиқ чоп этилаётган газетамииз саҳифаларида юқоридагилар ҳақида бир-биримиз билан сирлашсак, бир-биримизга йўл кўрсатсан қандай яхши!

ЎКУВЧИМ ДАРС ТАЙЁРЛАМАЙ КЕЛСА...

Ўкувчиларнинг аксарияти “Дарсни тайёрлаб келмасак, ўқитувчимиз уради”, — деб айтишди. Наҳотки, уриш билан, қаттиқ, қўпол муомала билан ўкувчининг майнин қалбини дагалаштириб, ўқитувчи номига дод тушираск? Туғри, ўқитувчи талабчан, қаттиқул бўлгани маъқул. Аммо “Урсанг эти, урушсанг бети қотади” деган халк мақолини унутмаслик керак. Шахсий тажрибага келсак, мен дарс тайёрламай келган ўкувчимга бирорта бадиий асар ёки янги газета бераман-да, қолган ўкувчиларидан сураб бўлгач, ундан боғия газетадан бирор мақолани шарҳлаб беришни сурайман. Ёки 4-5 та тест тузишни ёки рангли бирор суратга тақриз ёзишини топшираман. Албатта, бажаришига мажбур қиласман. Лекин балини уй вазифани бажармагани учун 2-3 баллга пасайтираман ва унга: “Қара, қисқа вақтда газета ўқишга улгурдинг, қобилиятлисан, уйда озигина вақт ажраттанингда юқори балл олардинг”, дейман. Майли-да, ўкувчи бекор қолмади-ку! Жазолаш билан мақсадга эришиб бўлмаса керак.

ҚЎЛГА ЭРК БЕРГАНИМДА...

Ўқитувчилитимнинг 2-иyllи эди. Дарс соатларим кўп, шу орада бир ҳамкасбим бетоб бўлиб қолди. Куннинг биринчи ярмида ўзимнинг, иккичи ярмида бетоб ҳамкасбимнинг дарсларини утаман. Бир кунда 11-12 соат дарс мени тезда толиқтириб қўйди. Наилож... Уша куни жуда чарчадим. 12-соатга дарсга киргандим. 7-синфда Навоий ижодини ўтъяпман, ҳамма қизиқиб тинглаяпти-ю, Анвар гоҳ китмилик қилиб, гоҳ орқасига қараб гашимга тега бошлади. Кўзим билан “жим” ишорасини қиласман, бальзан овозимни бироз баландлатиб ундан “шундайми?” деб сурайман, парвойи палак. Охири билмайман, кўлмидаги бур учуб бориб, унинг орқасида бутун вужуди билан дарсни берилиб тинглаётган Мухторга тегди. Анвар эса бошини партага ётиб узини химоя қилиб қолди.

Мухтор кутилмаган зарбадан иҳраб юборди. Бирпаста зарб билан, жаҳл билан отилган бур унинг кузини қизартириб, қовогини кўкарттириб юборди. Қонронги тушиб қолган. Уни бу аҳволда уйга юбориб бўлмасди, узи “миқ” этмасди. Болалар Анварни ура кетишиди, зурга уларни ажратиб, Мухторга “Кетдик ўйинга”, дедим. “Йўқ, керакмас, ыиқилиб тушдим”, дейман, деганига қарамай, 5-6 ўкувчи хамроҳлигига уйига бордик. Мухтор онасини чакириш учун уйга кириб кетди, мен не уйлар билан ёшити олдиди кечирим сураш учун турибман. Ахир, соппа-сог болназиз мактабдан калтак еб келсин-чи, сабабини ҳам суриштиримай ўқитувчини айлайсиз-да! Эшик ортидан қадам товушлари ва овоз ёшитила бошлиди. “Туполон қилгансан-ки, ўқитувчинг келган, ёки болалар билан урушгансан”. — Йўқ, туполон қилмадим.

Жон ҳолатда эшикни очиб, “Урушманг, мен урдим” дебман. Онаси ҳайрон бўлиб қолдиларда, “Бекорга урмагандирсиз” деб-

лишини 15 га қадар кутган. Сотувчи унга нон бериб, уни ИИБ ходимларига топширган. Улар Чилонзордан унинг мактабини, уйини излаганлар. Бирдан Мавжуданинг ёдига Образив заводи тушиб қолган ва ИИБ ходимлари уни Юнусобод Оқтепасига элтувчи автобусга чиқариб юборганлар.

Бу воқеа кўзимни очди. Ҳамма “Энди ўкувчиларни ҳеч қаерга обормасангиз керак-а?” деди. “Аксинча, кўпроқ олиб бораман, йўлни ўрганишиди, пишикроқ булишиди” дедим. Ҳозиргача театр, музей, кино, цирк, турли танловлар, олимпиадаларга борамиз. Факат ўкувчиларимга қаерга кетаётганимиз, қандай қайтишимиз мумкинлигини эринмай тушунтираман.

“БҮГУНГИ ИШНИ ЭРТАГА ҚЎЙИНГ”, ХИЖОЛАТ БЎЛИБ ҚОЛМАЙСИЗ

Мен раҳбарлик қиладиган синфда Р. исмли ўкувчим бор эди. Камал, тортиноқ, купинча бир узи юариди, ўртоқларига кўп ҳам арашмасди. Тажриба-синов ишлари кетаётган вақтда шу синфа профессорлар К. Йуллошев, У. Норматов, Н. Каримов, ХТВ, РТМ ходимлари дарсни кузатдилар. Дарс сунгиди К. Йуллошев адабиёт ҳақида шеърлар билан ажойиб бир сухбат ўюштирилар. Барча берилиб тинглаяпти-ю, биргина 1-партада утирган Р. дам пешонасини тириштирас, дам юзини буриштириб дарс тезрок тугашини хоҳлаётгани-

румнинг акаси, укаси, отаси ҳам бу вақтда шифохонада эдилар. “А” синфимдаги қизлар ҳам рўмол ураб, кечгача шу ерда бўлдилар. Уларга ҳеч ким ўргатмаган, бевақт ўлим, дўстидан жудолик уларни бир кунда улғайтириб қўйганди. Орадан 2 йил утган бўлса-да, тез-тез ўкувчилар билан Р.нинг хонадонига кириб ҳабар олиб турамиз. Онаси, отаси ўкувчиларимни узоқ дуо қилгандариди болалар ҳам савоб иш қилаётганини сизмади. Ва кўнглимдан бир гап утади: Яхшиям, ушанда Р.ни урушмаганим, яхшиям болалар билан кириб хабар олиб турагнимиз.

ЎНГ ҚЎЛ БЕРГАНИНИ, ЧАП ҚЎЛ БИЛМАСИН..

Яна бир воқеа мени тарбияланган. Дарс утаётуб бир ўкувчимнинг партаси остидан чиқиб турган пайдоксиз оёғига кўзим тушиб қолди. Киш эди, қаҳратон совук. Секин эгнига назар солдим, кўйлак ва костюмда. Куртка киймай чиқиши эсимида тушди. Уйи яқин-да, деб уйлардим. Жемпери ҳам йўқ. Галстутини сўрасам, “Эртага онам бозордан опклар эканлар” деб баҳона қиларди... Шу куни дарсдан сунг тарбиявий соат ўтказдим, А.га эса жавоб бериб юбордим. Болалар унинг шароити оғирлигини айтдилар. Дарҳол ўзимизга хуласа чиқардик: — Эртага ким нима топса, А.га берамиз. Эртасига кимдир 2 та пайпоқ, кимдир кўйлак, кимдир галстук... унга топширидик. Аввалин

Aks-sado

ЎҚУВЧИНГИЗ МАКТУБ ЁЗСИН...

Ўкувчи қалбига қулоқ солсангиз, унда кўп эзгуликлар, “дард”лар бор. Ҳамма ҳам сирини Сизга ошкор қилавермайди. Мен бир йул туттаниман ва бу усул мени ўкувчиларим билан жуда яқинлаштирган. Ўкувчиларим ўз “сири”ни мактуб ёзиб билдиради. Баъзан оиласдаги низолар, баъзан ўкувчилар томонидан қилинган “арзимас” адолатсизликлар, баъзан “севгиси” ҳақида. Бундай мактубларни ўйда уқийман, аммо жавобини узига ёки дарсда “баъзан шундай воқеалар булади, шунда бундай йўл тутиш керак”, деб адабий асарлар таҳлилига боғлас кетаман. Лекин мактуб эгаси номини айтмайман. Ўкувчи дилида не борлигини билмасак, уларга бола-да деб қарасак, тил топиша олмаймиз. Узаро тил топишсаккина, улар дарсимида кулоқ солади, бизни хурмат қиласди. Сиз ҳам мактуб ёзиши ўкувчиларингизни ургатиб кўринг-чи, албатта, фойдали булади.

БИР МАКТУБ

“Устоз! Сиз менга “Купчиликдан ажралма, доим дустларинг билан бирга бўл” дедингиз. Қанийди, имкон бўлса. Кеча ҳамма “Ҳамза” театрига борди. Мен ҳам бормоқчи бўлиб, онамдан чиптага пул сурагандим, урушни бердилар. “Синглинг касалхонада, дорига пул керак, сен ҳам пул деб мингиллама”. Пулим бўлганда борардим. Б.”

Аслида читта арзимаган пул эди. Бепарвонгим, эътиборсизлижим учун узимдан ранжидим. Бунга ҳам 5 йилдан ошди, шу кунгача бирорта ўкувчим “Борломайман” деса, бу яхши ўқитанинг учун сенга совга, деб чиптани бепул бериб синфдошлари билан бирга олиб кетамиз.

КИССАДАН ҲИССА...

Азиз ҳамкаслар! Мана, 20 йиллик иш фаолиятимдаги баъзи воқеаларни ҳикоя қилдим. Ўйлайманки, бундай воқеалар сизда ҳам кўп. Келинглар, масофа узоқ бўлса-да, кўнглимизни яқин қилгувчи газетамиз саҳифаларида бир-биримиз билан ўртоқлашайлик, иш усулларимиз билан тажриба алмашайлик, “қиссадан ҳисса”ни эса биргалашиб чиқарайлик.

Маҳмуда ВАЛИЕВА, Юнусобод туманидаги 274-мактаб муаллимаси

«ЎҚУВЧИ ДАРСГА ТАЙЁРЛАНМАДИ»

СИЗНИНГ ТАДБИРИНГИЗ (“Маърифат”, 2000 йил 26 февраль)

майди-ку! Барибир, Мухторнинг кўз-қовогидаги шишилар кетгунча, ҳаммага “йиқилиб тушдим” деб айтиштада жуда хижолат бўлдим.

БАРИБИР ЦИРККА БОРАВЕРАМИЗ, ФАҚАТ...

Қишики таътилда мактаб ўкувчиларини 3 та автобусга ўтказиб циркка олиб бордик. Мен 6-синфга раҳбар эдим. Цирк тугагач, ўкувчилар автобусга чиқдилар. Атрофимизда ҳам автобуслар кўп эди, негаки, шаҳримиздаги, вилоятимиздаги кўп мактаблардан ҳам ўкувчилар келишганди. “Ҳамма келдими?” деб сурдик. Болалар “Ҳа”, дейишгач, автобус юрди. Куп утмай, Адолат “Устоз, Мавжуда йўқ-ку” деб қолди. Кейинги автобусдадир, деб келавердик. Мактабга келгач, автобусларнинг бирорта сидан Мавжуда тушмади.

Эртасига унга танбеҳ бермоқчи эдим, мактабга чиқмади. Онаси касал эканлигини айтиб кетдилар. Орадан 3 кун ўтди. “Б” синфимдаги ўғил болалар стадионда соат 16 бўлганини ҳам билмай футбол ўйнашарди. Уларни чақириб, “Юринглар, Р.ни кўриб чиқамиз” дедим. Р. мактабнинг орқасидаги уйда турарди. Ҳаммамиз кирдик, Р. озиб кетган, зурга ток сўрисига суюни турди, ҳол-аҳвол сўрасак, базур жавоб берди. Эртасига онаси ўқитувчилар хонасида телефонда гаплашиб турганини, “Тез ёрдам” чақираётганини ўшитиб қолдим. Онаси мени кўрди-ю, йиглаб юборди: — 3 та болам касал, адаси ҳам салхонада, мана шифохонадан ёзб берган дорилари, Р. эса “Онажон, дориларга пулингиз етмаяпти-ку, касалхонадан менга ҳам шунча дори ёзб берисча, қаердан пул топасиз? деб шифохонага бориша кўнмади. Бутун узини ҳам билмай қолди”.

Хавотир олиб чиқкан онаси тинмай йигларди: “Қизим ҳеч узоқса бормаган, адашиб қолган бўлса уйни топиб келолмайди”. Шунда ўртоқларидан бири “У бувисиникига бормоқчи эди” деб қолди. У ерга ҳам бориб келдик, йўқ. Хавотирланиб, касалхоналар билан bogланидик. Ички ишлар бўлумларига кўнгироқ қилдим, йўқ. Яна цирк, яна мактаб. Ёмғир ёғиб кетди, кулимиздаги соябонни очиши ҳам эсимида келмаган, кучада тўп бўлиб турибмиз. Маҳаллалашлар йигилган, турли тахминлар...

Кеч соат 20 лар чамаси автобусдан бир шарпа тушиб мактаб рўпашасидаги кучага кириб кета бошлади. “Мавжуда” деб бакириб юбордим. Дириекторимиз “Урушманг” дедилар. Югуртиб бориб кучоклаб олдим. У тинмай йигларди. Мавжуда бадални, Мавжуда адашиб бошқа автобусга чиқиб кетган. Автобус бирор юргач, қараса бошқа болалар. Бепарво ўқитувчилар эса адашиб қизчани йўлда тушириб кетавергандар. У одамларга “Оқтепада тураман” дегач, уни Чилонзор Оқтепасига борадиган автобусга чиқариб юборганлар. Корни оғган Мавжуда бекатда нон дўкони очи-

га А. ҳайрон бўлиб турди, кейин бирдан “Керакмас” деб синфдан югуриб йиглаб чиқиб кетди. Орқасидан қувлаймиз, етолмадик. Аразал ўйига кетиб қолди. Шундагина хатойимизни тушундик. У орнатили, гурули эди. Мактабга ҳам 2 кун чиқмади. З-кунни тасодифни қарангки, тугилган куни экан, яна нарсаларимизни олиб уйига бордик. “Ҳеч нарса керакмас, ойим олиб берадилар” — деди.

— Тұхтасанг-чи, бутун тугилган кунинг экан. Уша куни 19.XI кўзимга 16.XI бўлиб күринибди, адашиб табриклаган эканмиз, совгларни бергач, табрик айтмоқчи эдик, тушунмай қочиб кетдинг-ку”, — дедим.

Анинг кўзлари чарақлаб кетди, билмадим, гапимизга ишондими ёки тугилган кунини эслаб уйига борганимиз кўнглини кутардими?

Васли аро кўрдим, тенг эмиш бўйи сочи,
Тун-кун тенг экан, зоҳир ўлур бўлди чу Наврўз.

А. Навоий.

Ўзбекистон Фанлар академияси Алишер Навоий номидаги адабиёт институтининг фольклор архиви бўлими мудири, филология фанлари доктори Маматкул Жўраевга меҳмонхонамизнинг бир неча саволлари билан мурожаат қилдик.

— Маматкул ака, Сиз билан кўтлуг Наврўз байрами арафасига учрашиб турибмиз. Суҳбатимиз аввалида сизга меҳмонхонамизнинг анъанавий бўлган саволи — биринчи ўқитувчингиз ким бўлганligini билишдан бошласак.

— Бажонидил. Мен биринчи синфи Бухоро вилояти Қоракўл туманинг Faafur Fулом номидаги 30-мактабда бошлаганман. Фотима Мажидова деган аёл менинг биринчи ўқитувчим бўлган. Фотима она меҳнаткаш инсон эди. Ёшлигимизданоқ бизга қунт билан ишлаши ўргатди. Шунинг натижаси ўлароқ, кейинги ўйлардаги илмий фаолиятимда Фотима она ўргатган усул кўй келди. Деярли ҳар бир бадиий ёки илмий асарга кўйл урганимда Фотима Мажидовани эслаб кўярдим.

Умуман олганда, биринчи ўқитувчимдан кўп фазилатлар, энг муҳими, илм ўрганиш шарт эканлигини билиб олгандим.

— Сизнинг илмий фаолиятингиз ўзбек фольклоршунослиги билан боялиқ. Айнан шу соҳа билан шуғулланишингизга ким туртаки бўлган?

— Тўғри, мен ҳозирга қадар фольклор арабиётни билан шуғуллануб келаман. Шу давргача нашр этган рисолаларим ҳам ўзбек халқ оғзаки ижодиётига тегишили. «Рақамларда яширган олам», «Сеҳрли рақамлар сири», «Кенжа ботир», «Эл деса Навоийни», «Ўзбек халқ самовий афсоналари», «Ўзбек халқ тақвими ва мифологик афсоналар» каби рисолалар шулар жумласидир. Яна бир қанча илмий нашрларим ҳам бор. Фольклор арабиётига бўлган қизиқишинга онам сабабчи бўлганлар. Уузундан-узун қизиқдан-қизиқ ҳангома, матаал, шеър ва ривоятлар биларди. Уларни эшигтганимда вужудимда бир ҳаракат — ҳайратми, қувончми юз берарди. Кейин бу ҳақдаги илмий арабиётларга дуч келдим. Хуллас, шу тариқа халқ ижодиётига шўнгуб кетдим. Онамдан мана бундай дую эшигтганим:

Ё дехқон бобо,
Қурт-қумурска,
Жонли-жонзордан
қолгани менини,
Ёмғир ёғрип, майсаларни
ундир!

Дехқон бобо горий
берсин,
Кўпнинг насибасига,
Дехқон бобонинг ўйлига,
Ё дехқон бобо ўзини
қўллай кўр!

Худди шу сўзларни Қоракўлнинг Жигачи қишлоғига яшовчи одамлар ҳам айтиб юришарди.

Буёгини сўрасангиз, ўзим ҳам шу қишлоқданман.

Меҳмонхона

Жига — бошга тақилядиган тош. Аслида бу сўз қабила, урганинг номи. Улар фақат жига ясаш билан шуғулланган, қасби шу бўлган.

— Маматкул ака, эртандин юртимиз кўтлуг айём — Наврўзни нишонлашга киришади. Наврўзни қадимий байрам деб биламиш. Шу пайтгача бу байрам ҳақида кўплаб арабиётлар, мақолалар ёшилган. Ҳазрат Навоий ўзининг ёниқ мисраларидага бу байрамни улуғлаган. Унинг келиб ҳақида ҳақида афсона ва ривоятларини айтмайсизми? Умуман, бирор ўйларни, ҳақида бу байрамга янгича руҳ, ижодий маҳсусиз ёндашмаса...

— Наврўз -тириклик рамзи, ҳаёт байрами. Мен ҳар сафар шу хуносага келавераман. Биласиз, бу байрам баҳорнинг бошланышига, табиатнинг ўғонишига, кун билан туннинг тенгланишига тўғри келади. Борликнинг ранги, тароввати ўзгаради. Иккинчи томондан, табиат неъматларининг ижодкори ҳисобланган дехқон далага ҳақади. Қадимига ҳўқизга омоч қўшилган.

Кўриниб турибдик, Наврўз ҳалқ байрами ҳосилдорлик, дехқончилик, кўтбарақ ва баҳор шодиёнаси сифатига ўлкамизда тўрт минг ўйл давомига нишонланиб кelingан экан. Наврўз байрамининг пайдо бўлиши ўргатди. Бу ишларни яшаган қадимига аҳолининг эътиқодиги

чи у Жамшиддан олдин ҳам ҳурмат қилинган бўлса-га, ҳайитга айлантирилди.

Демак, Наврўз қадимига халқларнинг диний маросим ва эътиқодлари асосига ерни севишга, меҳнатни қадрлашга, кўклам мўъжизаларидан лаззатланишига, ҳаётнинг бокцилигига иймон келтиришига ўргатади. Энг муҳим жиҳати, Наврўз эзгулик ва ҳақиқат рамзи сифатига халқларнинг тараққий этишига муҳим ўрин тутган.

— Туркий ҳалқлар Наврўзга кўпкари яъни, улоқ чопишади. Баъзи манбаларда буни кўкбўри ҳам дейишади.

— Туркий ҳалқлар Наврўзни ҳузур-ҳаловат, тўқин-сочинлик, баракага, етишиш, ўз аждодларининг қишини ахволдан кутуплиб, ёргу кунларга етишиши фурсати деб билганилар. Турк олими Абдухолиқ Жойнинг маълумотларига қараганда, қадимиги турклар Наврўзни “Бўйсурт куни” ёки “Кўкбўри куни” деб ҳам аташган. Маълумки, азалдан бўрни мукаддас жонивор сифатига ўзозлаган туркий қабилалар ишлобини улут аждодлари билан мукаддас кўкбўри учрашган шарофатли кун сифатига қадрлаганлар. Афсонага айтлишича, қадимиги турк бобокалонларидан Ўғизон Кўкёл бўри билан учрашиб, рўшнолик кўрган кун “Наврўз” — Кўкбўри куни деб ҳар ўйли байрам қилиб нишонлашган. Кўкбўри деган ном шундан қолган.

“Toғдаги ўтиш жойи”, “Довон” маъноларини англатган. Арқана байрамининг пайдо бўлиши ҳақида Хива хони Абдулғозий Баҳодирхоннинг “Шажара турк” асарида ғоят қизиқарли бир афсона сифатига келтирилган. Унда төғ ичишаги жаннатмакон жой, сўлим гўша Арқанакун деб аталади. Кўктурклар авлодининг төғ довони оша ўз ота-юртларига ўтишлари қиши билан баҳорнинг алмашиниши, эски йилни якунлаб, янги йилга ўтишни эслатади.

— Баҳорнинг севимли таоми — сумалак хусусида тўхтамсангиз. Унинг тарихи ва бу ном нимани англатиши ҳақида сўзлаб берсангиз?

— Сумалак эзгулик, сиҳат-саломатлик рамзи сифатига улугланган. Унинг келиб ҳақиши тарихини турлича ифодалашади. Бируга сумалак етти гўдакка Оллоҳ томонидан ато этилган ризқ дейилса, иккинчисига пайғамбаримиз Муҳаммад алаиҳиссаломнинг қизлари, Ҳазрати Алининг жуфти ҳалоллари бўлмиш биби Фотима номи билан боғлаб тушунтирилади. Унда айтлишича, биби Фотима қорни оч болаларни овутмоқ мақсадига қозонга сув солиб, қайнатиб қўяди. Сўнгра, гададан бутдоининг яшил майсаларни териб келади-да, ювиб қозонга солади. Овози чиқсин деб, тошлар ҳам солади. Болалар онамиз овқат пишираяти деб, ўйнай-ўйнай чарчаб, ухлаб қолиша-ди. Шунда, биби Фотима худога илтижо қиласи. Тонга яқин қозон ковлашдан ўзи ҳам чарчаб, қопқоғини яхшилаб ёнадига, димлаб болаларининг ёнига ётиб, ухлаб қолади. Эртабаб турни қарасаларки, ўттиз малойика қозон атрофида ўтириб олиб, уни ковлаётганмиси. Биби Фотима қозонга яқинлашса, малойикалар ғойиб бўлшишибди. Болаларни ўғотиб, бу ўттиз малойиканинг каромати билан пишиги, шунинг учун номи сумалак деб, тушунтирибди. Шу боис сумалак пиширилётганда биби Фотима ёғта олини, ундан мадағ тилайдилар. Сумалак ҳақида бундан бошқа ривоятлар ҳам бор. Сумалак атамасига келсак, бу туркий сўз — “Сума”дан келиб ҳақиқат.

НАВРЎЗ — ТИРИКЛИК РАМЗИ

Учинчи бир жиҳати, бу кунда момоларимиз сумалак тўла дошқозонларни қайнатишган. Буарнинг ҳаммаси, оғоч ковагидан баш кўтарган, ёки мудроқ ўйқудан ўғонгандан чумоли мисоли инсонларнинг қишидан сўнти тириклиги, ҳаётидир.

— Аниқлик киритсангиз, Наврўз ҳақида, умуман туркий ҳалқлар тарихига қандай ўрин тутган?

— Наврўзни ўшини атоқли олим Ҳоди Зариф 3000 ишлардан ҳам китароқ деб ҳисоблаган. Шунча ёшга эта бўлган байрам, албатта туркий ҳалқлар тарихига мухим ўрин тутади. Х асрнинг буюк тарихчиси Абу Бакр ибн Жаъфар Наршахий ўзининг “Бухоро тарихи” асарида ёзишича, қадимиги варахшаликлар янги ўйл байрамини “Наврўзи кишоварзор”, яъни “Деҳқонлар наврўзи” деб атаган. Бухоро деҳқонлари асрлар бўйи ўйл ҳисобини Наврўздан бошлаб юритишган. Наршахий буҳороликларнинг Наврўз билан боғлиқ шундай мисолини келтиради:

“Сиёвуш бу ерга (яъни Буҳорода) ўзидан бир ёғорлик қолдиришини истаги. Шундай қилиб, у Бухоро ҳисорини бино қилиди ва кўпроқ вақт ўша жойда турар эди. Кимлардир у билан Афросиёб ўтасига ёмон гар юргизди ва оқибатда Афросиёб уни ўлдириди. Ҳамда ана шу ҳисорда, шарқий дарвозадан киравешаги “Дарвозаи тўғриён”

қарашлари мажмуаси — зардуштийлик билан ҳам алоқадор. Таниқли инглиз олими М.Бойснинг ёзишича, қадимиги зардуштийлар оламда табиат ўзгаришлари, фаслларнинг алмашиниши, күёш ҳаракати, хуллас, дунёдаги ҳаётни ўз измита солиб турувчи мукаддас куч бор, деб ўйлаганлар. Бу илоҳий Қурдат, яъни табиат қонуни зардуштийликнинг мукаддас китоби “Авесто” да “Аша” сўзи билан ифодаланган. “Аша” сўзи эса эзгулик”, ҳақиқат маъносини англатган.

Баъзи олимлар Наврўз тарихини ўрганишда уни исломгача бўлган ва исломдан кейинги даврларга бўлиб тадқиқ этишини тақлиф қилган эди. Бизнингча, Наврўзни зардуштийликка бўлган даврни ҳам назардан қочирмаслик керак. Зардушт олов ва эзгулик шарафига байрам қилишини урф этганида ўзидан аввалги яшаган деҳқонларнинг баҳорий удумларига, кўкламни қаршилаш, қишини кузатиш, янги меҳнат мавсумини бошлаш билан боғлиқ анъаналарига сунянган. Бинобарин, Абу Раҳим Берунийнинг “Қадимиги аждоҳлардан қолган ёғорликлар” номли асаридаги қуйидаги сатрлар ҳам шундай ҳулоса чиқаришга имкон беради: “Жамшид подшоҳ бўлгач, маъжусийлардини янгилади ва бу қилинган ши Наврўз — “Янги кун” деб атади. Бу кун гар-

қўпкари ниҳоятда қадимий тарихий асосларга эта бўлиб, унинг илдизлари келаётган янги ўйл ҳосилининг чўғини чамалаш билан алоқадор эътиқод ва ишим-сиримларга боғланади. Кўхна Солномаларининг бирида ёзишича, қадимиги фарғоналиклар ишларига серҳосил ёки бебарақка келишини аниқлаш учун Наврўз куни ҳукмдор ва эл оғаларини бир жойга ишиб, уларни иккى турӯхга бўлишишган. Ҳар иккala гурӯхдан биттаган энг жасур, ботир ва мажхир қилишибозни танлаб, ўртага тушаришган. Йигитларнинг қайси бири кучли эканлиги маълум бўлгач, олишив тўхтатилган. Ва шунга қараб ишлни баракали ёки камхосиа бўлиши таҳмин қилинган. Йилбошида ижро этилган бу рамзи ўйин кейинчалик ўзининг мукаддас китоби “Авесто” да “Аша” сўзи билан ифодаланган. Сумалак ҳақида бундан бошқа ривоятлар ҳам бор. Сумалак атамасига келсак, бу туркий сўз — “Сума”дан келиб ҳақиқат.

— Марказий Осиё ҳалқлари Наврўзни бошқа ном билан ҳам аташганди?

— Ҳа, боболарни билан ҳам аташганди. Шарбат учун қилинган, ундиришган арпа учун ҳам бўз сўз кўлланади. Демак, сумалак атамаси шарбат учун қилинган, ундиришган арпа учун ҳам атамаси билан боғлиқидир.

— Наврўзниң барча эзгу анъаналарининг боқий бўлишини тилаб, Сизга ташрифинизгиз учун ташаккур билдирамиз.

«Маърифат» мұхбари
Бахтиёр АБДУСАТТОРОВ
сұхбатлашы.

Мактаб ҳовлисисда карнай-сурнай садо-
лари янграли. Қизлар миллий атлас
кўйлак кийиб, сочларини майдо ўриб, зар-
дўзи дўлти кийиб олишган. Йигитлар оқ
якташ кийиб, белларига кийикча тақсан.
Ҳамма курсанд, шод, диллар кувончга тўлган
холда турил хил мусобақаларни томоша
қилмоқда.

Жарчилар:

— Одамлар одамлар, боғда битган бо-
домлар, эшитмадим деманглар, эшитган-
лар жилманглар.

— Юртимизга баҳор келди! Даврамизга
гўзал баҳор келди.

Бошлирга гулчамбар тақсан, ҳарир
кўйлак кийиган Баҳорой қизлар куршовида
даврага қўшилади.

Тадбир ўтадиган зал чиройли палак, ги-
ламлар ҳамда "Ассалом, Наврӯз!", "Айёминг
муборак, кўхна Туроним" каби шиорлар ва
ўкувчилар томонидан ясалган бодом ҳамда
ўрикнинг гул шакллари, баҳор даракчила-
ри бўлган қалдироч ҳамда бошқа қушлар-
нинг суратлари ва макетлари билан беза-
тилан.

Ўқитувчилар ва ўкувчилар — "Баҳор
вальси" садоси остида залга — баҳорий
неъматлар билан ясатилган стол атрофи-
га ўтирадилар. Баҳорой таклиф қилинган
мехмонларга гул тутади.

I-бошловчи:

— Ассалому алайкум, азиз меҳмонлар,
дўстлар, ватандошлар.

ВАТАНИМ, МУБОРАК БЎЛСИН НАВРӔЗИНГ!

2-бошловчи:

— Ассалому алайкум.

I. Аввалимбор, барчангизни она юрти-
миз — Ўзбекистонимизга кириб келган
Наврӯзи олам — яшариш ва покланиш фас-
ли билан чин қалбимиздан муборакбод
этамиш.

2. Шу қутлуғ кунларга соғ-омон етиб
келганимиз учун, бекиёс диёримиз бағри-
да яшаетган ҳар бир инсон — кексалик на-
шидасини суроёттан дуогўй ота-оналаримиз,
ёшлик завқи билан яшаетган азиз тенгдошларимиз, мунис ва гўзал опа-син-
гилларимиз — барча-барчамиз яратани-
мизга ҳамду санолар, чексиз шукроналар
айтамиш.

1. Наврӯз — қутлуғ кун. Наврӯз — тинч-
лик, эзгулик, сахийлик, янгиланиш, яшариш
каби қатор сифатларни ўзида жо қилган
байрам. Мустақилликка ёришганимиздан
буён ҳар йили Наврӯзни кенг нишон-
лаяпмиз. У йилдан-йилга чирой очиб бор-
моқда.

2. Тонгги шабадага юзимни тутиб,
Юрагим бир олам ҳисларга тўлиб,
Дилмид орзулар бир-бирин қувиб,
Баҳорим мен сени соғиндим бу кун.
1. Тунлари кўзимдан уйқулар кочиб,
Танамда шижоат, ғайратим тошиб,
Қафасдан кутулиб озод күш каби,
Баҳорим, мен сени соғиндим бу кун.
2. Табиат уйғонди сени соғиниб,
Ялпиз, кўккатлардан сомсалар ёпиб.
Сумалак таъмини кўмсаб, энтикиб,
Наврӯзим, мен сени соғиндим бу кун!

1. Президентимиз Ислом Каримов эзгу-
нитларимизнинг узвий давоми сифатидан
бу йилни Соғлом авлод йили деб эълон
килди.

Маълумки, мамлакатимизда 1997 йил —
Инсон манфаатлари йили, 1998 йил —
Оила йили, 1999 йил эса, Аёллар йили деб
эълон қилинган эди.

2. Бу тадбирлар фуқароларимизнинг
ижтимоий-сиёсий онгини, дунёқарашини
ўтириш билан бирга, уларнинг манфаат-
ларини умуминсоний қадриятлар асосида
янада кенгроқ ҳимоя қилишга, жамиятда
конун устуворлигини таъминлашга кўмак-
лашади. Бу йилнинг Соғлом авлод йили
деб эълон қилиниши эса, шубҳасиз, ушбу
хайрли ишларнинг мантикий давоми бўла-
ди.

1. Наврӯз — бизнинг ҳақиқий, асл мил-
лий байрамимиздир. Бу муборак айёмнинг
улуғ хосияти шундаки, бу фаслда ҳалқи-
мизнинг олийжаноблиги, баргикенглиги,
схавоти, она-табиат билан ҳамнафас
бўлиб ўйғун яшашга интилиши, айниқса,
яққол намоён бўлади.

2. Наврӯзи оламда борлиқ яшариб-ян-
гиланганда, еру кўкда буюк илоҳий мўъжи-
залар содир бўладиган қутлуғ паллада ҳар
бир инсон табиатнинг бетакор сеҳи ва
ўззалигини янгидан англайди, юрагида
янги орзу-умидлар куртак очади. Дехқон-
нинг билагига куч-куват киради, қонида
ғайрат-шижоат жўш уради.

1. Кўзларингда олам севинчи
балқди,
Юракни чулгади оташ бир фурур.
Этагингда лов-лов қизғалдок ёнди,

Дилларга юргурди илоҳий бир нур.
2. Бодом шоҳларида нурли қаҳ-қаҳа,
Мажнунтоллар яна қўшиқ бошлади.
Ерга ўз сурватин чизиб ҳур фикр,
Заминга гул Наврӯз назар ташлади.

1. Наврӯз бу миллӣ қадриятларимизнинг
тиклиниш байрами ҳамди.

2. Истиқол тифайли кўп йиллар даво-
мида унтулиб келинган урф-одатларимиз,
қадриятларимиз қайтадан тикиланди.

Наврӯз кунлари фарзандлар ота-онала-
ри, қариндош-уруглари, яқинларини зиёрат
киладилар.

Кексаларга, ногиронларга, ёлғизларга
мехр-мурувват кўрсатилади.

Жажжи қизчалар "Бувижон" қўшигини
ижро этишади.

Оқ пахтадай сочингиз,
Омон бўлсингин бошингиз.

Айта қолинг, бувижон,
Хозир неча ёшингиз.

1. Наврӯз шарқ ҳалқарининг жумладан,
Ўрта Осиё ҳалқарининг жуда қадимги ань-
анавий байрамидир. Наврӯз ҳакида киши-
лар қўшиқ ва афсоналар яратадилар, улар-
ни байрам шодиёнасида куйлайдилар. Се-
вишган қалблар бир-бирлари билан якин-
лашади.

Баҳорой:

— Биласизми, мен келаётганимда На-
врӯз подшоси Фарҳоднинг ўғли Наврӯз
ҳамда Гулларнинг тўйларига таклиф қилиш-
ган эди. Юринглар, уларни кутлаб келамиз.

Bayram senariysi

эшитайлик.

Яккахон:

Яллама ёрим, яллола
Яллолашайлик,
Учтами, тўртта бир бўлиб
Сұхбатлашайлик.

Биргаликда:

Қозонларда сумалак,
Атрофида кўп малак.
Қиз жувонлар ййнасин,
Сочига такиб чамбара.

Яккахон:

Келди баҳор, жўралар,
Ўлкам яшнайди бугун.
Хандон отиб йигит-қиз,
Ўйнаб-кувнайди бугун.

Биргаликда:

Келинг, қизлар қалбимиз,
Нурга тўлсин, ўйнайлик.
Кошонамиз — уйимиз,
Гулга тўлсин, куйлайлик.

Яккахон:

Яллама ёрим, яллола
Яллолашайлик.
Учтами, тўртта бир бўлиб
Сұхбатлашайлик.

1. Қадрли дўстлар, қадимий ва бетак-
рор, миллӣ ўзлигимизни англаш тимсо-
ли бўлмиш Наврӯз айёми истиқол шаро-
фати тифайли янгича мазмун касб этмо-

да, ҳалқимизнинг бу муқаддас шодиёна-
си юртимиздаги тинчлик, эзгулик, сахий-
лик, бунёдкорлик байрамига айланмоқда.

2. Ўзбекистонни ўз Ватаним, деб била-
диган юздан ортиқ миллат ва злат вакил-
лари тили, дини, миллатидан қатби назар
ягона, аҳил оила бўлиб яшамоқда.

1. Таъзим, Ўзбекистон,

наволарингга,
Куёшу юлдузлик самоларингга.
Тоғларинг сарбаланд бўлсинг
доимо,

Барокат баҳш этиб дарёларингга.
Муаттар, белоён чамансан олий,
Жаннат ҳавас қилур
ҳаволарингга.

2. Сени шарбатмакон яратди

Тангрим,
Яна олтин соҷди саҳроларингга.
Тафаккур оламинг оламча

кенгdir,
Жаҳон кулоқ осар доноларингга.
Гўзаллик маскани, дилбар диёrim,
Кўз тегмасин асло

барноларингга.

Бу шеърим юракдан меҳрим
садоси,
Баҳтлиман, жўр бўлса

садоларингга.

"Эй азиз юртим" қўшиги ракси билан
ижро этилади.

1. Азиз дўстлар, Наврӯз нафаси уфу-
риб турган шу муборак айёmdа барча эзгу-
нитлариниз рўёбга чиқсин.

2. Ватанимизни, ҳалқимизни ёмон
қўзлардан, бало-қазолардан Аллоҳнинг ўзи
асрасин.

1. Наврӯзи оламингиз муборак

бўлсинг, азиз юртдошлар!

Паст овоздаги мусика садоси остида:

Юртим!

Юртим, илҳомимга сарчашма

ўзинг,

Бирдек азиз менга ёзинг ҳам

кузинг,

Буқун баҳорингга шеър

айтмоқчиман,

Ватаним, муборак бўлсинг

Наврӯзинг.

2. Яна олам бўлди яшил

серфусун,

Яна қизғалдоклар очилди гулгун.

Бу йилги кўкламинг ўзгача бутун,

Ватаним, муборак бўлсинг

Наврӯзинг.

1. Қир яшил, боғ яшил,

бўстонлар яшил,

Баҳорий либосда жаҳондир яшил,

Эрк яшил, истиқолол,

имондир яшил,

Ватаним, муборак бўлсинг

Наврӯзинг.

2. Ёш чинорсан, ўзни тутиб

оларсан,

"Илик узулди"дан ўтиб оларсан.

Юзлаб баҳорларни кутиб оларсан,

Ватаним, муборак бўлсинг

Наврӯзинг!

Тантанали қисмдан сўнг, ҳар хил ўйин ва
викториналар ўтказилади.

Фотима ХОЛМИРЗАЕВА,
РТМ методисти

НИЯТЛАР ИЖОБАТ БЎЛСИН!

Бугун Баҳорнинг гал-
даги куни. Уни барчамиз
соғиник, юракларимиз
кўкламга интиқ. Республика-
ликамиз мустақилликка
эришгач, бир пайтлар
эскилик сарқити дея ҳа-
лқидан узоқлаш

СЕВИНЧ БАГИШЛАЙСАН КЕКСАЮ ЕШГАМ,

СОГЛОМ АВЛОД

Боболарим умр бўйи дуо қилганда,
Юрга тинчлик,
Элга соғлиқ тилаб келганлар.
Иигитлари жўмард бўлиб тупор мингандан,
Дуоларим ижобати шу деб билганлар.
Билганлари,
Кураш тушиб, улок чопганлар
Сор бургутни ёлкаларга кўндириб олиб,
Момоларим тандир тўла патир ёпганлар.
Неваралар хивич отда
юрган жар солиб.
Келинлар хуш кўрганинг рост
ўсма, сурмани,
Даласидан бараканинг
нурни уфурган.
Бу тупроққа бокканлар бор
канча сукланиб,
Бу тупроққа оёк босган
нечча куфуртадан.
Доро дедик,
Чингиз дедик, шоҳли Искандар
Ковургасин синганини
бilmайин кетди.
Ўтган...
Ўтган... ҳасратларни эсласак агар.
Кўл кўтаргандан
каргиши тегиб
бошига етди,
Дарё деймиз,
изин топар қадимги ирмок,

Кум кўчади,
Кўл кўчади,
эл кўчмас асло.
Боболарнинг изларидан кетмадик йирок.
Боболарнинг руҳи тирик,
руҳ ўчмас асло.
Ёмғир ўтди,
Дўллар ўтди, тупрок, йўл қолди,
Не ёвқурлар келди-кетди,
килди фолчилик.
Ўзбекистон бугун күёш эшикни қоқди.
Ўзбекона бир сўз айтдик,
энди ёлчилик.
Ёлчилик биз таққослар кўп,
чарчамас ёдим,
Юрга тинч бўлса,
Эл соғ бўлса, шудир катта шон.
Сен тогингга бўйлашиб ўс,
соғлом авлодим.
Сарбонингдир,
Хизр бува айлаган ўғлон.
Колиб кетсин
чанг-тўзонда эски ҳасратлар,
Колиб кетсин куйиб-битган,
куйгинди ғамлар.
Бу заминнинг сувин ичган не-не одамлар.

Сафар БАРНОЕВ

ТОМА-ТОМА КЎЛ БЎЛУР

Мен бу воқеани Жиззах вилояти Фаллаорол тумани Наврӯз қишлоғининг "Соҳибкор" жамоа хўжалигида ўз ҳисобидан бошлангич мактаб қурган азамат инсон, болажон муаллим Бердимурод Авазовдан эшитганман.

"Бобомиз улуг одам бўлганлар. Кўкламда тугилган. Шунинг учун номлари Наврӯз деб қўйилган экан. Бобом ёшликлиридан бօғ-роғлар қилишини севган. Лекин сув масаласи жуда танқис бўлганлиги, қишлоқ тепаликка жойлашгани учун одамлар сувсиз қийналишар эканлар. Бобом тепаликнинг қоқ ўртасидан ариқ қазиб, қишлоққа сув чиқаришига аҳд қилибдилар. Бу иш осон эмаслигини ҳам тушуниб, ўзларига ўхаш болаларни тўплабдилар.

Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим, деб ишга киришибдилар. Кўп ойлар, йиллар ўтиби. Болалар ўсиб, йигитча бўлишибди. Улар тинмай ариқ қазиб, охри қишлоққа сув чиқарибдилар. Тез орада қишлоқ аҳли экинзор, бօғлар барпо этиб, ҳамма жой обод бўлиби. Ариқ қазиган азаматларни кўклар ишларга бош-қош алоҳида ҳурмат билар ўтиб, қишлоқди. Наврӯз бобо кек сайб, болаларига:

—Болаларим, эсингизда бўлсин, ҳар томчи сувни асло исроф қилманлар, сув об-ҳаёт, уни доимо эъзозлан!

Тома-тома кўл бўлар,

Томмай қолса, чўл бўлар, — дебди.

Наврӯз бобо оламдан ўтиби. Фарзандлари ва қишлоқ аҳолиси бобонинг доно насиҳатларига амал қилишибди. Шунинг учун ҳам қишлоқни Наврӯз деб аташибди. Қишлоқ аҳли сув чиқарганлар ҳақида қўшиқлар, достонлар тўқишибди:

Тошни ёриб ариқ қилган эй, йигитлар,
Халқим деб жон куйдирган шунқорлар.
Файратлисиз ҳам доносиз, эй, ўлонлар,
Мўл-кўл сувни олиб келган, азаматлар.

Наврӯз бола бошлаган иш хайрлидир,
Дўстлари ҳам ишбилиармон, тадбирлидир.
Ариқ қазиб сув чиқариш осон эмас,
Бу ишларни халқимиз ҳеч унутмас.

Қўшиқ, достонлар ҳанузгача Наврӯз қишлоғида ва бошқа жойларда куйланиб, мard йигитлар эсланиб келинмоқда».

Бердимурод ака Наврӯз боболари бошлаган ишни давом эттириб, катта бօғ-роғлар барпо этиб, эл-юрт таҳсинага сазовор бўлган муаллим. Мактаб биносини қуриш осон иш эмас, лекин чин и сон Бердимурод ака ўз маблагига мактаб қурганигини халқ унутмайди.

Бердимурод ака ҳақида ҳам қўшиқ достонлар тўқимоқда:

Маърифатни эъзозлаган доно йигит,
Болаларни жондан севган эр йигит,
Мактаб қуриб ҳоримаган жон йигит,
Таъзим сизга, олқиши сизга мард йигит.

Малика ХАКИМОВА,
Ижтимоий йўналишдаги Республика маҳсус
гимназиясининг 10-синф ўқитувчиси

КЎКСИМДАГИ ТОШ

Нега мунча зилсан,
кўксимдаги тош,
Нега муаллақсан,
чўкмайсан, нега?

Энди мен қайлардан
излайман бардош,
Кирк йиллик хотирга
чиқдинг-ку эга?

Кайданам сен бунда
айладинг макон
Симиллаб силқииди, жон
ришталарим.
Оҳ, бу жон сувларим,
тополмай имкон,
Тўлдириб юборар кўз
пушталарим.

Нега мунча зилсан,
кўксимдаги тош...

Тақдир сенга бехад кўрк,
чиroy бермиш,
Ўзгаларга юлдуз, сенга
ой бермиш.
Нишонни бехато урсун
деб атай
Кўзларинг устига бир
жуфт ёй бермиш.

Мен-ку, кетмоқдаман
йўқсил бир жойга,
Нечундир ёлборгим
келадир ойга.
Билмайман не учун, не
сабаб, не тонг
Бандалар бўлдим мен
кўшалок ёйга.

Чопкир хаёлларим, сен
томон етмас,
Узатсам, кўлларим беимкон,
етмас.
Минг жоним бўлслайди,
этардим нисор,

Ахир икки ёйга битта жон
етмас.

Матлуба FAFUROVA,
Бахмал туманидаги
30-мактаб ўқитувчиси

НАВРҮЗ...

Дала-ю, қир-адир ям-яшил гилам,
Гулдек рұксор очиб, яшнайди олам,
Қайта тугилгандек ҳар жон, ҳар одам,
Минг йиллар ўтдиу ўлмади Наврӯз,
Ўзбекининг қалбиде сўнмади Наврӯз.

Қозонда қайнади ажиб сумалак,
Қизлар сочларида толбарг, жамалак,
Осмонда товланар заррин камалак,
Ерга қут-барака улаши Наврӯз,
Юрга бу тантана ярашди Наврӯз.

Даврада шўх-лапар, ялла, тановар,
Рақсга қувнаб тушар барча баробар,
Бу кун ҳар бир аёл ўзгача-лобар,
Сербёқ жозиба бахш этди Наврӯз,
Завқу шавқ, мусиқа бахш этди Наврӯз.

Абдужаббор ОБИДОВ,
Кибернетика институти докторанти

Наврӯз келаётир азиз одамлар!
Турфа гўзаликлар авжиди бугун.
Наврӯз келаётир кутлуғ қадамла
Табиат яшнайди, чехралар гулгун.
Уйқусирағ турган момо чинор ҳам
чунон безанибди келинчак мисол.
Паришон сочларин ёйиб мажнунот
Зангир кўйлагини кийиби дарҳол.
Тунда ой хуснига маҳлиё сой ҳам
Атрофига солмиш яшил поёндоз.
Самодаги ўрқа-ўрқа булут ҳам
Кўёшдан бекиниб тўқади кўз ёш.
Бу ажиб мансара хуснига мафтун
Табиат яратган жамики жонзот.
Баланд тут устида лайлак ҳам беун
Халқимнинг қалбига битади фусун.
Наврӯз келаётир, азиз одамлар!

Гулсара БОЗОРОВА,
Нишон туманидаги
20-мактаб ўқитувчиси

ШОИРНИ ЭСЛАБ

Ўрик гуллаганда ҳар баҳор келиб,
Бот-бот ашъорлардан баҳтинг излайман.
Жисми-жоним нуқул тутқунда қолиб,
Рұҳан тог-тошларда чашманг излайман.
Ўша қорли тоғлар сен кўйлагандек
Ҳар саҳар интиқиб қўёшли кутар.
Нурийдасини қучиб олгандек,
Ҳар тонгда у билан юз-кўз ўпишар.
Ювар, бири Аму, бири Сир бўлиб
Ўша икки дарё унинг сочини,
Иллар губоридан қатронлар қолиб
Ҳамон безаб туар бөглар қошини.
Ўша сен кўйлаган, сен севган элнинг
Эзгу орзулари чарх ураг кўкда.
Ардоқлаган ўша кўзинг, қарогинг
Богу эрамларда жавоҳир якка.
Яна ҳазон бўлди ўрик гуллари,
Афсус-надомат-ла йиглайди қалбим.
Шунча ҳам қисқаму умринг йўллари,
Яна ашъорингдан тасалли топдим.

Жалил РОЗИКОВ,
молия институти ўқитувчиси

НЭВРҮЗ ЖОН БҮЙИЛГИ КЕЛИШИНГ БОШКА

Комилжон бөгчасидан эндигина келувди, күчадаги уртоказарининг чақирган овзлари эшистилиб қолди.

— Комил! Тез чик! Боқса борамиз. Полапон ушлагани, попапон...

Комилжон онасининг “күй болам” деганига қарамай, уртоказарининг орқасидан чопди. Уларга құшилиб, ёрдамчи хұжаликнинг олма богига кирди. Қулларда узун-узун таек-

жонининг ёнида утирган Комилжон мақтанишга түши

— Ада-чи, ада, мен бугун боқса бориб полапон олиб келдим. Мана бунча, — у иккала қулининг панжаларини ёзіб күрсатди. — түмшук-

лари сал-сарик, күрсатаймы?..

— Қани-қани, олиб келчи?

Комилжон утирган жойидан сакраб түрди-да, ичкари уйга, полапонларни боягина қуйган жойига чопид кетди. Уйга кириб қуйган жойга эгилди, эгилди-ю, митти юрак-

ухлаб қолди. Түшида үзи тутиб олиб келган полапонларини күрди. Улар катта булишиб осмонда уйнаб учып юришарди. Ана улар, ие, улар үзига қараб учеб келишепти. Ұзларича алланималар деб чугурлашишади. Йүк, йүк, улар чугурлашмаяпты, аксинча одамларта ушшаб гапиришаپты. Сүзлери аниқ эшитиляпты: “Ана, ана полапон безориси ухлаб ётибди”, “Айни вақтіда келибмиз”, “Адабини берамиз”...

Кейин ҳаммалари унинг устига уиб келишгач, бирданға үзига ёпирилишди. Бири оёғидан, бири қулидан, хуллас ҳаммаси ахиллик билан уни ердан күтаришиб, кимсасиз бүшлиқ - қоронгулик томон кутарилишди. Жуда ба-ландаға кутарилишди. Кейин бир-бири билан маслашат қылғандай, бирдан ерга ташлаб юбориши. У дод солишиңа ҳам ултурмай қархаладай айланиб ерга туша бошлади. Ана, Ер... У Ерга түшши-ю...

— Полапонларим ... йүк-ку! — деганча ынглаб юборди.

— Аттанг... Чакки булибди, үглем, құшчаларынғи мушук еб кетибди-да. Инларда тұраверғанда ҳеч нарса қымасди уларға, аттанг!

Комилжон то үрнига кириб ёт-гүнча хомуш утири. Ҳатто телевизорда берилдиган мультфильм ҳам унинг күнглини очолмади. Үринга ётганида эса полапонлар күз олдига келадерди. Нихоятда үйлаб-үйлаб

Чарханың құмасынан күнгилде, 1-ийкимой-иқтисод лицейи үкитувчысы

ПОЛАПОНЛАР

Бокеа

чалар билан дараҳтлардаги инларни тушириб, эндигина темирқанот бүлған құшчаларни бир жойға түплашди. Кейин уртада тенг бүліб олиши. Комилжонға ҳам унта полапон тегди. Ҳаммаси буғунғы ишлардан мамнун үй-үйларига таражиши. Комилжон олиб келған полапонларини қароват остига бекитди. Ҳатто ақасига ҳам күрсатмади. Бирдан күрсатиб ҳаммаларни қойил қолдирмоқчы бүлди-да!

Кечки овқат пайтида ҳаммалари ынғилип утиришшанда ада-

часидан аллания чирсиллаб узилғандай бүлди. Полапонлар күйілған жойда йүк! Үрнида бир неча узуқ-юлук қаночатар ётарди. У қайтиб чиқи-да, останода тұхтади.

— Полапонларим ... йүк-ку! — деганча ынглаб юборди.

— Аттанг... Чакки булибди, үглем, құшчаларынғи мушук еб кетибди-да. Инларда тұраверғанда ҳеч нарса қымасди уларға, аттанг!

Комилжон то үрнига кириб ёт-гүнча хомуш утири. Ҳатто телевизорда берилдиган мультфильм ҳам унинг күнглини очолмади. Үринга ётганида эса полапонлар күз олдига келадерди. Нихоятда үйлаб-үйлаб

ЁМГИР

Ёмғир менинг синглим, овунчогимсан,
Күнглимга ҳокимсан, руҳи поким сан,
Мен ҳамманы севдим, ҳеч ким севмаги,
Сен онам бермаган күз мунчогимсан.

Ёмғир шивириңгандан шеъримни топдым,
Тонгим, йүқтөганим, ҳаловатимни.
Ёмғир муҳаббатим, меҳримсан ёмғир,
Сен худога етказ тиловатимни.

Ёмғир ўксик дилман, сирдошим үзинг,
Мен охир билмадым, қадрим, шаънимни,
Кимлардың күнглими үлдириб кетди,
Кимлар эса сөтди номим, қадримни.
Ёмғир ўксик дилман...

Шарифа МУРОДЖОН қызы

ИЛТИЖО

«Соғлом авлод йили»га бағишлоанади

Фарзанд бунёд бўлди,
Кўрди оламни.
Дунё ҳам кутлади
Жажжи одамни.

Аммо у бигиллар
Ҳеч тиним билмай,
Доя ҳай-ҳайини
Ҳеч писанд қилмай.

Бу не ҳол? Нечун кўл,
Оёғин силтар.
Оламни кўрдику
Яна не истар?

Балки у жаҳонни
Этмоқда даво,
Балки ўйлар дунё
Фоний, бевафо.

Унинг бир камлиги
Хаёл олдику?
Буюклар тақдири
Ташвиш солдиму?

Жажжи инсон тинмас
Энтикар, йиғлар,
Не сабаб, не асрор?
Үз бағрин тиғлар.

Кўзига нам келмас
Этар муножот.
Талабин анголмас,
Билолмас бир зот.

Балким чирмаб олди
Уни бир хаёл,
Митти дил тугунин
Турфа хил савол.

— Замона шодмикан
Хозирги ондан,
Е афус этгайми
Янги меҳмондан.

Дилдан ризомикан
Ота-она ҳам,
Е юрак тубида
Чўк канми алам.

Кўз очган бу дунё
Бўлмасмикан ёт,
Умр қандай ўтар
Андуҳами, шод?

Хаёт бўронида
Бўлмасми увол,
Аччиқ тотармикан,
Еҳуд ширин бол?

Балки Искандардек
Бўлиб жаҳонгир,
Ер юзин силкитиб
Титратиб зир-зир.

Охир ўтмасмикан
Кўл очиқ нолон,
Сўнгги маконидан
Келмай ном-нишон.

Такдир булултари
Солмасму соя,
Барвакт куламасму
Падардек коя.

Онасин меҳрига
Қониб тўярму,
Е ташвиш тигила
Кўксин ўярму?

Устоз дуосидан
Топарму ривож,
Е охир кўз ёшдан
Тўларми хирож?

Эригач кор каби
Изсиз қолурму,
Вале яхши деган
Унвон олурму?

Этурми фарзанддек
Юрт бурчин адo,
Еҳуд ёт элларда
Бўлурму гадо?

Кўша қарирмикан
Кўшгани билан,
Е барвақт бирига
Ботурми тикан.

Йиғлар жажжи инсон,
Тинмайин бўзлар.
Унсин ўз үзига
Хаёлан сўзлар.

— Бўла олурманни
Эл-юрга ўғлон,
Фарҳод, Алпомишдек
Кўркмас паҳлавон.

Ё бефарқ беташвиш
Бир жонзот тоиф.
Ё бедор, исёнкор
Абдулла Ориф.

Ё лойик бўлмасман
Инсон номига,
Нафс деб илиниб
Иблис домига.

Жўралар бобида
Бўлмасми камим,
Еғаним бўлурму
Жон дўст деганим.

Номардга қолмасму
Энг оғир оним,
Хасад булғамасму
Обрўйим, шоним.

Ийонли бўлурму
Ўғил ва қизим.
Муносиб босгайми
Колдирган изим,

Дафъатан у тиниб
Ийидан бир он,
Кўлларин кутарди
Мовий кўк томон.

Умидли жовдираб
Недир кўзлади,
Айлаб у илтижо
Сассиз сўзлади,

— Нени манглайимга
Битмишдир холик,
Бўлсан бас эл ичра
Назарга лойик.

Шукур ДАДАШ

ТЕНГ БАЛЛ ТҮПЛАГАНЛАР ҚАЙТА СИНОВГА ҚҮЙИЛАДИ

Умумтаълим фанлари бўйича 2000 йил олимпиадасининг якунловчи, Республика босқичида иштирок этадиган ўқувчиларнинг танловини юқори савияда ўтказиш ҳозирдаги олимпиада ташкилий кўмитаси олдида турган асосий вазифалардан биридир. Шу боис бу йил ҳам ҳар галгидек Олимпиаданинг республика босқичини юқори савияда ўтказиш мақсадида республика Таълим маркази ишчи гурухи томонидан бир қанча тадбирлар ишлаб чиқилди. Чунончи, олимпиаданинг вилоят босқичи тестлари ва голиб ўқувчиларнинг амалий иш натижалари махсус эксперт гурухлари томонидан ўрганилди ва уларнинг мазмуни ўтган йилдаги тестлар мазмунидан юқорилиғи аниқланди. Шунингдек, вилоятларда олимпиада голибларига республика босқичи учун тайёрланишларида услубий ёрдам ўштирилди. Компьютерда тест ўтказувчи ускунавий дастурдан фойдаланиш ҳамда ўтган йилдаги республика олимпиада босқичида тушган тестлар билан ўкувчи ва ўқитувчи (репетитор)лар таниширилди.

Олимпиаданинг республика босқичи ўқувчиларга маълум бўлган S_TEST ускунавий дастур асосида IBM русумли компьютерда ўтказилади. Шундай бўлса-да, биз яна бир бор кўлланиладиган ускунавий дастурдан қандай фойдаланиш ва ўқувчилар нималарга аҳамият беришлари кераклигини кискача тушунтириб ўтиши лозим деб топдик.

Ўкувчи тест топширишга кириши олдидан 1 дан 14 гача рақамлар ёзилган карточкалардан бирини танлайди ва танлаган карточкасидаги рақамли компьютерга ўтиради. Тестлар ҳар бир ўкувчи компьютерига ускунавий дастур асосида ўқитувчи иш жойидан тармоқ орқали юборилади.

Ўкувчи компьютерида қуйидаги кўринишдаги ахборот чиқади:

ФАМИЛИЯ И.Ш.	
ШИФР	
ЎҚИТИШ ТИЛИ	
ТЕСТ	

[•] Танланг

Ўқувчилар ҳар бир берилган қатордаги сўровга жавоб беришлари керак. Бунинг учун юқорига ва пастга "стрелка" клавишлари ёрдамида керакли сўров танланади ва "Enter" клавиши босилади. "Фамилия И.Ш." сўровига кирилл алифбосида ўқувчилар фамилиясини тўлиқ, исмининг эса факат бosh ҳарфини киритадилар.

"Шифр" лотин алифбосида киритилади. Шифр 5 та белгидан иборат бўлиб, биринчи иккитаси фанни билдирувчи ҳарфлар ва кейинги учтаси компьютер (станция) тартиб рақами. Масалан, информатика фанидан 4-компьютерда ўтирган иштирокчи шифри in004 бўлади (in-информатика, 004-компьютер тартиб рақами).

"Olimpiada - 2000"

Куйидаги жадвалда эса олимпиада ўтадиган барча фанларнинг шифр белгилари келтирилган:

ФАН	ШИФР
Она тили ва адабиёти	ON
Ўзбек тили ва адабиёти (рус гурухларида)	UZ
Рус тили ва адабиёти (ўзбек гурухларида)	RU
Тарих	IS
Қозоқ тили ва адабиёти	QT
Тожик тили ва адабиёти	TL
Инглиз тили	EN
Немис тили	NE

ФАН	ШИФР
Физика	FI
Математика	MA
Биология	BI
Химия	XI
География	GE
Информатика	IN
Хукуқшунослик	PR
Француз тили	FR
Чизмачилик	CR

"Ўқитиш тили" сўровига, барча иштирокчилар бир тилда тест топширса TXT, акс ҳолда, ўзбек тилида тест топширувчилар UZB, рус тилида топширувчилар эса RUS деб ёзадилар.

Ҳамма сўровларга жавоб берилгач, TEST кўрсатмасига ўтиб, клавиши босилади. Экранда тест саволлари қуйидаги кўринишда ҳосил бўлади. Экрандаги тест саволи жавоблардан қалин чизиқча билан, жавоблар эса бир-биридан маълум оралиқ

билан ажратиб туради. Масалан,

ИНФОРМАТИКА	1-САВОЛ	2:29:59
Савол матни		
>>>1<<<		
1-жавоб		
2-жавоб		
3-жавоб		
4-жавоб		
5-жавоб		

Биринчи жавоб устида махсус кўринишдаги юрғич қўйилган бўлиб, уни клавиатуранинг ўнг томонида жойлашган пастга ва юқорига стрелка клавишлари ёрдамида танланган жавобга олиб келиб <Enter> клавиши босилади. Экранда кейинги савол намоён бўлади. Ихтиёрий саволдан олдинги ёки кейинги саволга ўтиш мумкин. Бунинг учун ўнга ёки чапга стрелкали клавишларни босиш лозим. Охирги 50-саволдан кейин яна экранга биринчи савол чиқади.

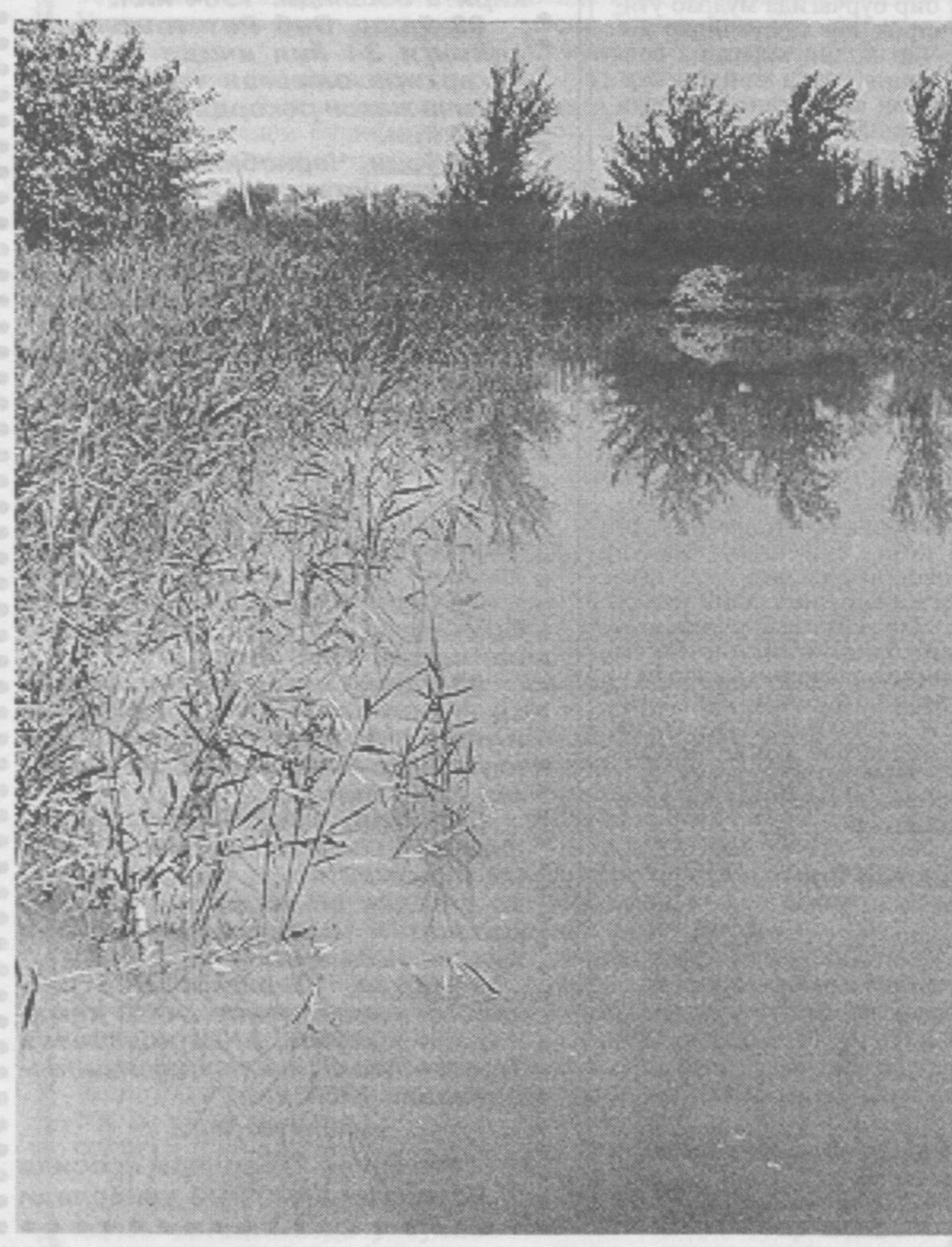
Баъзи саволларнинг жавоби учта ёки тўртта бўлиб, қолган жавоблар "_____" каби белгиланган бўлиши мумкин.

Умумий белгиланган вақт тугагунча тестни қайта-қайта кўриб чиқиш имконияти мавжуд. Ҳали жавоб берилмаган саволларда савол билан жавобларни ажратиб турувчи чизиқ оч яшил рангда, жавоб берилган саволларда эса қизил рангда бўлади. Жавоб берилган саволни қайта кўрганда "юрғич" аввал танланган жавобни кўрсатиб туради. Тестни якунлаш учун клавиатуранинг чап томонида жойлашган "Sift" ва "ESC" клавишлари биргаликда босилади ва экранда ўкучининг фамилияси ҳамда тўплаган бали ва тўғри жавоблар сони чиқади.

Олимпиада голиблари Низомга мувофиқ 76 ва ундан юқори балл тўплаган ўкувчилар орасидан аниқланади. Агар голибларни аниқлашда баллар тенг бўлиб қолса, тенг баллilar яна қайта синовга қўйилади ва голиб топилгунча Низом шартлари асосида давом эттирилади.

Азиз ўкувчилар! Республика босқичида ҳамманизга омад ёр бўлишини тилаб қоламиз.

Б.БОЛТАЕВ,
РТМ информатика ва
ахборот банки бўлими бошлиғи
М.МАҲҚАМОВ,
бўлим бошлиғи муовини

Маълумки, инсон ҳаётини умуман Она-табиатсиз тасаввур этиб бўлмайди. Масалан, битта ўсимликни олиб қарайдиган бўлсан, у саноат учун хомашё, бутун жонзот учун озиқ-овқат ва кислород манбаи. Маълумотларга қараганда, бир туп дараҳт тўрт кишига етарли даражага кислород ишлаб чиқарар экан.

Шаҳар ва қишлоқларини бое-роғларга буркаш, ўсимлик турларини кўпайтириш, инсон соғлиги учун қайғуришининг бир манбасидир. Бундай хайрли ишда Ўзбекистон ФА Ботаника институти олимлари 1999 йил республикамизнинг флорасига бағишиланган биринчи "ҚИЗИЛ КИТОБ" ни яратдилар. Китобга 301 та ўсимлик тури киртилган. Бу ҳам инсон саломатлиги ўйлига яшил дўстларимизнинг қағрига етишдир.

Бундан ташқари, кейинги ўйларда шаҳару қишлоқларда ҳам оқар сувларининг ифлосланиши, атмосфера ҳавосининг турли чиқиндилар билан заҳарланиши,

ўсимлик турларининг камайиб кетиши — буларнинг барчаси табиат гултожи, олий мавжудот каби таъриф-тавсифлар билан улуғланадиган. Инсон фаолияти таъсири натижасига рўй берадиган ҳодисалардир.

Мана, бунга бир мисол. Масалан, Тошкент шаҳрида ва

**АРИҚҚА АХЛАТ
ТАШЛАМАНГ!**

унинг туманларида ахлатлар ташлаш учун махсус жойлар ажратилиб, контейнерлар кўйилди. Айрим жойларда, аммо ачинарли ахволни кўриш мумкин. Афсуски айрим шаҳарликлар бунга тўла амал қилмаяти. Билибми, билмайми озодаликка, Она-табиатга, шаҳар кўркига путур етказаяти. «Бирничи мингга, мингничи туманга» деганларидек, уйдан, ҳовлидан чиқсан ахлатларни контейнерларга ташламасдан, ариқларга ёхуг

кўп қаватли уйлар олдига, ўйлакларга ташлаб кетишмоқда. Бу нақадар хунук ҳолат ҳисобланади.

Шу сатрларни ёзаётib, Олмонияда сафарда бўлган журналист ўртоғимнинг хотиралари ёдимга тушди. Немислар кўча ва ўйларга, ариқларга ахлат, чиқинди ташламас экан. Агар бирорта маст ёки фаросатсиз одам ўзига кераксиз нарсани кўчага ташласа, у ҳамманинг нафратига дучор бўлиб, катта миқдорда жарима тўлар экан.

Бундай кўнгилсиз ҳолатларнинг олдини олиши учун ўзимизни ўраб турган мұхитга, Она-табиатга меҳр ва мурувват кўрсатайлик. Бу йил Соғлом авлоги ўйли деб эълон қилинди. Зоро, шаҳар экологиясини яхшилашга ўз ҳиссамизни қўйсак, бу ҳам савоб. Фарзандлари миз, келажак авлодимиз соғ бўлсин десангиз, Она-табиатга бефарқ бўлмайлик.

Насриддин БОТИРОВ

Ўзбекистон Республикасы Халқ таълими вазирлиги йүлларда ҳаракатланиш хавфсизлигини сақлаш комиссияси ибратли тадбирларни амалға оширмок да.

Ўзбекистон Республикасы болалар билан болгыл-транспорт қодисаларининг олдини олиш бүйіча 1998-2000 йилларга мүлжалланган дастур тузылган.

Яқында йүлларда ҳаракатланиш хавфсизлигини тәмминалаш комиссияси Республика таълими марказы билан ҳамкорлықта "Йүл ҳаракати хавфсизлиги таъминалаша вазифалар, муаммолар ва уларнинг ечимігі бағылшыланған Республика амалій семинар-кенесінің үтказадилар.

Кенеша ишида Халқ таълими вазири Ж. Йүлдошев, ички ишлар вазири ДАН Баш бошқармасы, Ўзбекистон телерадиокомпаниясы, "Автохамрох" журнали ҳодимлари, Қарақалпостык Республикасы Халқ таълими вазири, вилоятлар халқ таълими бошқармалари бошлиқлари, маънавият ва маърифат мактабалари бүйіча бошик мувиннлари, Тошкент шаҳар халқ таълими Баш бошқармасы бошлиғы, Қарақалпостык Республикасы, вилоятлар, Тошкент шаҳар үкитивилар малакасини ошириш институтлари, Тошкент шаҳар мактабларининг "Йүлларда ҳаракатланиш қоидаларини үргатыш" машғулотларини олиб бордувичилар қатнашадилар.

Ўзбекистон Республикасы Халқ таълими вазирлигининг 1999 йил 6 октябрдаги 10/2 сонли "Ўзбекистон Республикасы болалар билан болгыл-транспорт қодисаларининг олдини олиш бүйіча 1998-2000 йилларга мүлжалланган дастурнинг бағарылыш ҳақыда" ги қарори билан тасдиқленген ҳар бир туманды автошаҳарча, ҳар бир мактабда автомайдонча барпо этиш бүйіча режа-топширикнинг бағарылышы комиссия томонидан қатын Назоратта олинған. Комиссия аъзолари мунтазам равища вилоятларда бўлиб мазкур қарорнинг бағарылышини ташнишадилар.

Хозирги кунларда комиссиянинг бир гурӯх аъзолари Тошкент шаҳри мактабларida болалар билан болгыл-транспорт қодисаларининг олдини олиш бүйіча олиб бориладайтын ишлар билан ташнишадилар.

Мазкур "Йүлларда ҳаракатланиш қоидаларини үргатыш машғулотларининг режа ва дастурлари" ҳам комиссия тавсиясига асосан чоп этилаяпти.

3-синф		соати
Т.р	Машғулотлар мазмуні	
1.	Ўқувчиларнинг йүлларда ўзларини қандай тутишлари кераклиги ҳақида сұхбат. Болалар иштирокида бўлаётган йўл-транспорт қодисалари ҳақида.	1
2.	Йўлларда пиёдалар ҳаракати.	2
3.	Йўл элементлари.	1
4.	Йўл хавфсизлик белгилари.	1
5.	Светофор сигналлари.	1
6.	Йўл ҳаракатини тартибиа соловчининг сигналлари.	1
7.	Йўллардан ўтиш қоидалари.	1
8.	Чорраҳа ва унинг турлари.	1
9.	Транспорт воситаси ҳайдовчиларининг берадиган сигналлари.	1
10.	Йўл белгилари.	2
11.	Йўловчиларнинг вазифаси.	2
12.	Транспортдан тушган йўловчиларнинг йўллардан ўтиш қоидалари.	1
13.	Махсус автомайдончада, йўлларда ҳаракатланиши.	2

1. Ўқувчиларнинг йўлларда ўзларини қандай тутишлари кераклиги ҳақида сұхбат. Болалар иштирокида бўлаётган йўл-транспорт қодисалари ҳақида.

2-синфда йўлларда ҳаракатланиш қоидаларига оид ўрганилган машғулотларни тақрорлаш. Шаҳар ёки қишлоқ йўлларида содир бўлган йўл-транспорт қодисаларидан мисоллар келтириш ва унинг келиб чиқиши сабабларини ўрганиш. Мактаб яқинидаги йўлларнинг пиёдалар ҳаракати учун хавфли бўлган жойларини аниқлаш ва ундан эхтиёт бўлиб ўтиш йўлларини ўрганиш.

Ўқувчиларнинг ўйингоҳ, хиёбон, кино, театр, кутубхона, музей, болалар ижодиёті меркази ва бошиқ мұасасалардаға берадиган ўйналишларини аниқлаш ва уларга хавфсиз ҳаракат қилиш йўлларини ўргатиш. Кундалик ҳаракат йўйналиши қизмасини чиздириш.

2. Йўлларда пиёдалар ҳаракати.

Йўлларда ҳаракатланиш қоидаларига риоя қилиш, пиёдаларнинг йўлдаги ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш қандай сұхбат. Пиёдаларнинг йўл четида, пиёдалар иштирокида, йўлнинг бошиқ қисмларда ҳаракат қилиши қоидаларини ўргатиш. Мамлакат йўлларидан транспорт воситаларининг ўнг томонлама ҳаракати ҳақида тушунча бериш. Пиёдаларнинг аҳоли яшайдиган жойлардаги йўллардаги ҳаракати. Йўлакчали ва йўлакчасиз йўллардаги ҳаракат тўғрисида тушунча бериш.

3. Йўл элементлари.

Йўлнинг қатнов қисмик, йўлак, велосипед, йўлакчали, йўл марзаси, йўл чети ҳақида тушунча бериш. Йўлнинг йўл билан ажралған қисмени тушунтириш. Улардан транспорт воситалари ва пиёдаларнинг қандай фойдаланишилар ҳақида сұхбат ўтказиш.

4. Йўл хавфсизлик белгилари.

Йўл юзидағы транспорт воситаларининг қатори ва қатновини ажратиб турувчи узунасига ва узук-жолук, чизиклар, пиёдаларнинг йўтиш жойларини күрсатувчи чизиклар, транспортларга тушиб чиқиши майдончаларини, хавфсизлик оролчасини күрсатувчи чизиклар ҳақида тушунча бериш. Бу чизиклар йўлнинг қайсы қисмиде жойлашынганда ва уларнинг аҳамияттін ўргатиш. Пиёдаларнинг йўл юзидағы хавфсизлик белгиларига риоя қилишларини уларнинг ҳаётини саклаб қолишида муҳим аҳамиятта ега эканлигини тушунтириш.

5. Светофор сигналлари.

Светофорнинг аҳамияти ҳақида тушунча бериш. Қишлоқ, сарық, яшил сигналларнинг аҳамияти ва уларга транспорт воситалари ҳамда пиёдаларнинг қандай риоя қилишларини тушунтириш.

Кўшимча секцияли светофор ва унинг сигналлари, ҳақида тушунча бериш. Пиёдалар кўшимча секцияли светофор сигналларига қандай риоя қилишларини ўргатиш.

тиш. Пиёдалар ҳаракатини тартибиа соловчи светофор сигналларига риоя қилишларини тушунтириш.

6. Йўл ҳаракатини тартибиа соловчининг сигналлари.

Йўл ҳаракатини тартибиа соловчининг вазифаси ва унинг иш жойи ҳақида тушунча бериш. Иш куродлари: таёқча, диск, хуштак билан бериладиган сигналлар. Йўл ҳаракатини тартибиа соловчининг светофор сигналларига келиб чиқиши сабабларини ташунчада берадиган сигналлар. Йўл ҳаракатини тартибиа соловчининг светофор сигналларига келиб чиқиши яшил, сарық, яшил рангларига мос келадиган ҳолатлари. Гавда ҳолати, кўл ҳаракати, хуштак ва бошиқ имо-ишоралар билан берадиган сигналлар. Пиёдалар йўл ҳаракатини тартибиа соловчининг сигналларига риоя қилишларини ташунчада берадиган сигналлар.

7. Йўллардан ўтиш қоидалари.

Пиёдаларнинг йўллар юзида ўтиш жойлари, ер ости йўлидан ўтиш жойи, йўл устич кўпикларидан ўтиш жойлари ҳақида тушунча бериш. Ўтиш жойи одига ўрнатиладиган йўл белгилари, светофорлар, йўл чизиклари билан танишириш. Светофор ва йўл ҳаракатини тартибиа соловчининг сигналларига риоя қилиб ўтиш. Шаҳардан ташкари, хуштак ва бошиқ имо-ишоралар билан берадиган сигналлар.

8. Чорраҳа ва унинг турлари.

Чорраҳа— йўлларнинг кесишган жойи эканлиги ҳақида тушунча бериш.

Чорраҳанинг турлари: уч томонли, тўрт томонли, кўп томонли, "У"симон, "Т"симон, "Х"симон ва майдонча шаклида бўлади. Чорраҳаларда транспорт воситалари ва пиёдаларнинг ҳаракат қилиши. Пиёдаларнинг ўтиш жойлари ташкари, транспорт воситаларининг ҳаракатига хуштак бўлбай ўйдан ўтишларини тушунтириш. Ҳаракат тартибиа солинадиган ва солинмайдиган чорраҳалардаги ҳаракат қоидалари ҳақида маълумбот берши.

9. Чорраҳа ва унинг турлари.

Чорраҳанинг турлари: уч томонли, тўрт томонли, кўп томонли, "У"симон, "Т"симон, "Х"симон ва майдонча шаклида бўлади. Чорраҳаларда транспорт воситалари ва пиёдаларнинг ҳаракатига хуштак бўлбай ўйдан ўтишларини тушунтириш.

10. Йўл белгилари.

"Трамвай йўли билан кесишув", "Темир йўл кесишув", "Жағар остиш", "Еввойи ҳайдонлар", "Тошлар тизишиши", "Йўл ишлари", "Велосипед йўлакчаси билан кесишув" каби йўл белгиларининг ўрнатилиш жойлари ва уларнинг аҳамияти ҳақида тушунча бериш. "Пиёдалар ҳаракати таъқиқланган", "Енгил автомашиналарнинг тўхтас жойи", "Аҳоли яшайдиган пунктларнинг бошланиши", "Аҳоли яшайдиган пунктларнинг охири", "Касалхона", "Дам олиш жойи" йўл белгиларининг аҳамиятini тушунтириш.

11. Йўловчиларнинг вазифаси.

Чорраҳанинг турлари: уч томонли, тўрт томонли, кўп томонли, "У"симон, "Т"симон, "Х"симон ва майдонча шаклида бўлади. Чорраҳаларда транспорт воситалари ва пиёдаларнинг ҳаракатига хуштак бўлбай ўйдан ўтишларини тушунтириш.

12. Йўл белгилари.

Чорраҳанинг турлари: уч томонли, тўрт томонли, кўп томонли, "У"симон, "Т"симон, "Х"симон ва майдонча шаклида бўлади. Чорраҳаларда транспорт воситалари ва пиёдаларнинг ҳаракатига хуштак бўлбай ўйдан ўтишларини тушунтириш.

13. Йўловчиларнинг вазифаси.

Чорраҳанинг турлари: уч томонли, тўрт томонли, кўп томонли, "У"симон, "Т"симон, "Х"симон ва майдонча шаклида бўлади. Чорраҳаларда транспорт воситалари ва пиёдаларнинг ҳаракатига хуштак бўлбай ўйдан ўтишларини тушунтириш.

14. Йўл белгилари.

Чорраҳанинг турлари: уч томонли, тўрт томонли, кўп томонли, "У"симон, "Т"симон, "Х"симон ва майдонча шаклида бўлади. Чорраҳаларда транспорт воситалари ва пиёдаларнинг ҳаракатига хуштак бўлбай ўйдан ўтишларини тушунтириш.

15. Йўловчиларнинг вазифаси.

Чорраҳанинг турлари: уч томонли, тўрт томонли, кўп томонли, "У"симон, "Т"симон, "Х"симон ва майдонча шаклида бўлади. Чорраҳаларда транспорт воситалари ва пиёдаларнинг ҳаракатига хуштак бўлбай ўйдан ўтишларини тушунтириш.

16. Йўл белгилари.

Чорраҳанинг турлари: уч томонли, тўрт томонли, кўп томонли, "У"симон, "Т"симон, "Х"симон ва майдонча шаклида бўлади. Чорраҳаларда транспорт воситалари ва пиёдаларнинг ҳаракатига хуштак бўлбай ўйдан ўтишларини тушунтириш.

17. Йўл белгилари.

Чорраҳанинг турлари: уч томонли, тўрт томонли, кўп томонли, "У"симон, "Т"симон, "Х"симон ва майдонча шаклида бўлади. Чорраҳаларда транспорт воситалари ва пиёдаларнинг ҳаракатига хуштак бўлбай ўйдан ўтишларини тушунтириш.

18. Йўл белгилари.

Чорраҳанинг турлари: уч томонли, тўрт томонли, кўп томонли, "У"симон, "Т"симон, "Х"симон ва майдонча шаклида бўлади. Чорраҳаларда транспорт воситалари ва пиёдаларнинг ҳаракатига хуштак бўлбай ўйдан ўтишларини тушунтириш.

19. Йўл белгилари.

Чорраҳанинг турлари: уч томонли, тўрт томонли, кўп томонли, "У"симон, "Т"симон, "Х"симон ва майдонча шаклида бўлади. Чорраҳаларда транспорт воситалари ва пиёдаларнинг ҳаракатига хуштак бўлбай ўйдан ўтишларини тушунтириш.

20. Йўл белгилари.

Чорраҳанинг турлари: уч томонли, тўрт томонли, кўп томонли, "У"симон, "Т"симон, "Х"симон ва майдонча шаклида бўлад

«ҚУЁШ ҚАЛДИРГОЧНИ, ҚАЛДИРГОЧ БУЛУТНИ ЧАҚИРДИ...»

Пойтахтимизнинг Шайхонтоҳур туманидаги 497-болалар боғчасида ўзгача ҳозирлик билан қарши олинмоқда. Дилбандлар бутунги “Ассалом Наврӯз!” тантанасига янги — оҳорли лиbosларда, қўлларида гуллар билан ташриф буоришиган. Кенг ва ёруғ хона ранг-баранг гуллар ва шарлар, қўзни қувнатувчи сўзаналар билан байрамона безатилган.

Шодиёна бегубор қалблар иштирокида “Ўзбекистон гулзор” вальси билан бошлиланди. Сўнгра жажжи ўғил-қизларда табиатта меҳр ўйғотишга оид саҳна кўриниши намойиш қилинди.

Баҳорой кўклам чечаклари — Бинафша, Бойчек, Лола, Чучмома, Қоқигул билан меҳмонга келадилар. Улар “Баҳор” вальсига рақс тушадилар. Шу пайт Аямажиз келиб, совуқ бошланиб кетди. Кетидан Бўрон кириб келди. Ҳамма ёққа баҳорий тароват таратаеттан гуллар дарҳол сўлий бошлади. Болажонлар хафа, нима қилишни билмай Қуёшни ёрдамга чақиридилар. Қуёш қалдиргочни, қалдиргоч булутни чақириди. Булат эса ёмгири олиб келди. Бироз ёмгири ёққач, гулларга жон кира бошлади. Хурсанд бўлган болакайлар “Гулларим” қўшигини баралла куйладилар. Шунингдек, наврӯз, сумалак ҳақида ҳамда Ўзбекистон ва онахонларни мадҳ этувчи шеърлар, шўх рақслар ижро этдилар.

Дилбар ХЎЖАЕВА

**Суратларда: “Ассалом Наврӯз!”
байрам тантанасидан лавҳалар акс
эттирилган.**

Равиль АЛЬБЕКОВ олган суратлар.

Биз кечқурун дўстимиз капитан Браундан дengиздаги қизиқарли саргузаштлардан сўзлаб беришини илтимос қўйдик. Унинг ҳикояларидан олам-олам завқ оламиз.

— Ун беш йил муқаддам Нью Йоркка қатнайдиган кемада капитан ёрдамчиси бўлиб ишлардим. Денгиз майдада тулқинлар оғусида тинч ва сокин жимирлар, манзилимиз олис эди. Бир пайт капитан ёнгима келиб: — Тунда нимагадир уйқум қочиб кетди. Вужудимни қандайдир ваҳима чулғаб олди. Ички бир куч нуқул жанубга сузишга ун-

уғонди. Атрофда унга таажжуб билан тикилиб турган нигоҳларни кўриб ҳайрон қолди. Лекин юзида қўркув аломатлари сезилмасди. Бирор лаҳзадан сўнг у: — Кимсизлар? Қаердаман? Қайиғим қани? — дея саволларни дўлдай ёғдириб ташлади.

— Шу ерда, хотиржам бул. Омон қолганингта шукр қил, — жавоб килдим мен.

— Мени бу ерга олиб келишини сиз буюрдингизми?

— Албатта мен. Бўлмаса чўкиб кетардинг.

— Менга қаранг, — дадил тилга кирди у. — Исимим капитан

ВИЛЬЯМ ЖАКОБС
(Америка ёзувчиси)

ҚУТҚАРУВ

Ҳикоя

дади, — деб ҳасрат қилиб қолди. Беихтиёр жануб томон юра бошлидим. Қўркувни йигиштирдим, ахир камина кема капитаниман-а! Тонг саҳарда сувда қора шарпага дуч келдик. Унга яқинлашгач буйруқ бердим: — Кичик қайиқ экан. Ичиди одам борга ухшайди. Оддига боринглар-чи, улиқми, тирикми? Балки у ёрдамга муҳтоҷдир.

Борсак унда уст-боши шалаббо бир одам донг қотиб ухлаб ётар, гўёки сувда эмас, иссик тушакда ётгандек эди. У на бизнинг бақир-чақиришимизни, на бошқа қайиққа ўтказганимизни сезди. Ё худо қудратингдан, уй-қуси бунчалик қаттиқ кишини биринчи куриб туришим. Кемамизга олганимизда у чучиб

Вилсон. Мана шу кичик қайиқда тез сузиш бўйича Нью Йоркдан Ливерпульга рекорд қўйётгандим. Сиз бўлсангиз... афуслангандек қўлларини силтади пойгачи.

— Қулингдан келган ишга уринсанг бўлармиди... Капитан эмиш тагин! — дез унинг гапларидан энсам қотди.

Кемалагилар эса муваффақиятсизликка учрасада жони омон қолган Вилсонга раҳмилона тикилиб туришарди. Денгиз мавжилини оқар, ўз йоловчилари сонини биттага кўпайтирган кемамиз шитоб билан олга интиларди.

Инглиз тилидан
Нилуфар МУХАММЕДОВА
таржимаси.

ШАРҚИЙ МУЧАЛ

Мұхаммад алаіхиссалом Наврӯздан завқланган эшилар. Уларга шириналық келтиришганда: “Бу нима”, — деб сўрадилар. “Наврӯз” (неъмати), — дейиши. Шунда пайғамбаримиз: “Биз учун ҳар кун Наврӯз бўлсин”, — дедилар.

Наврӯз Ўрта Осиёда ва Яқин Шарқ ҳалқарининг қадимиј янги йил байрами. Қуёшнинг ҳамал буржига кириши, кеча билан кундузининг тенг келиши ҳисобланади. Ўн иккى ҳайвон номи билан аталағиган мучал йили ҳисоби ҳам 21 марта бошланади.

Мучал йили 12 ҳайвон номи билан аталағи. Мучал йили ҳисоби ғастлаб мўтул, хитой ва туркӣ ҳалқлар орасига, кейинчалик Осиёнинг бошқа ҳалқлари ўртасига тарқалган.

Мучал ҳар йили 21 марта бошланади. Мучал йилини топиш учун кишининг түғилган йилига 9 рақами кўшилади ва чиққан йишиндиси 12 га бўлинади, қолдиқ сон мучал йили тартиб сони.

Масалан, 5 — Балиқ ёки 7 — От... бўлади.

Масалан, одам 1930 йилда түғилган бўлса, 1) 1930+9=1939; 2) 1939:12=161, қолдиқ 7, мучал ҳисобининг 7 йилида, яъни От (Асп) йилда түғилган экан. Қуийдаги жадвалда эски мучал йили ҳозирги ҳисоб бўйича қайси йилларга тўғри келиши кўрсатилган.

1. Сичқон (Муш)	1924	1936	1948	1960	1972	1984	1996
2. Сигир (Бақар)	1925	1937	1949	1961	1973	1985	1997
3. Йўлбарс (Паланг)	1926	1938	1950	1962	1974	1986	1998
4. Қуён (Харгўш)	1927	1939	1951	1963	1975	1987	1999
5. Балиқ (Наҳанг)	1928	1940	1952	1964	1976	1988	2000
6. Илон (Мор)	1929	1941	1953	1965	1977	1989	2001
7. От (Асп)	1930	1942	1954	1966	1978	1990	2002
8. Қўй (Гўсфанд)	1931	1943	1955	1967	1979	1991	2003
9. Маймун (Ҳамдуна)	1932	1944	1956	1968	1980	1992	2004
10. Товук (Мурғ)	1933	1945	1957	1969	1981	1993	2005
11. Ит (Сак)	1934	1946	1958	1970	1982	1994	2006
12. Тўнғиз (Хўк)	1935	1947	1959	1971	1983	1995	2007

Пойтахтимизнинг Шайхонтоҳур туманидаги 497-болалар боғчасида ўзгача ҳозирлик билан қарши олинмоқда. Дилбандлар бутунги “Ассалом Наврӯз!” тантанасига янги — оҳорли лиbosларда, қўлларида гуллар билан ташриф буоришиган. Кенг ва ёруғ хона ранг-баранг гуллар ва шарлар, қўзни қувнатувчи сўзаналар билан байрамона безатилган.

Шодиёна бегубор қалблар иштирокида “Ўзбекистон гулзор” вальси билан бошлиланди. Сўнгра жажжи ўғил-қизларда табиатта меҳр ўйғотишга оид саҳна кўриниши намойиш қилинди.

Баҳорой кўклам чечаклари — Бинафша, Бойчек, Лола, Чучмома, Қоқигул билан меҳмонга келадилар. Улар “Баҳор” вальсига рақс тушадилар. Шу пайт Аямажиз келиб, совуқ бошланиб кетди. Кетидан Бўрон кириб келди. Ҳамма ёққа баҳорий тароват таратаеттан гуллар дарҳол сўлий бошлади. Болажонлар хафа, нима қилишни билмай Қуёшни ёрдамга чақиридилар. Қуёш қалдиргочни, қалдиргоч булутни чақириди. Булат эса ёмгири олиб келди. Бироз ёмгири ёққач, гулларга жон кира бошлади. Хурсанд бўлган болакайлар “Гулларим” қўшигини баралла куйладилар. Шунингдек, наврӯз, сумалак ҳақида ҳамда Ўзбекистон ва онахонларни мадҳ этувчи шеърлар, шўх рақслар ижро этдилар.

Оқилхон Шарафутдинов элни қадрлаган, заҳматкаш инсон эди. Бу унинг ҳаёт ўйлига ёрқин акс этган. Зоро, 1920-50 йиллар мобайнига яратган “Алифбе”, “Чиройли ёзув”, “Билим ва меҳнат” каби ўнлаб китоблари минглаб кишиларнинг дунёни танишига ўйл очиб берди. Шу маънода бу ўзига хос инсон бугун миллионлаб шогирдларга эришиди.

“Янги шаҳар” маҳалласи фаолларининг бу ташаббуси эса улуғ бир инсонга юксак эҳтиромдан нишонадир.

Дилдора ИСОҚОВА

ҚҮЙ. (21 март—20 апрель). Ҳафтанинг бошида саломатлигинги яхшилашга эътибор беринг. Молиявий ютуқка пайшанба куни ёришасиз. Якшанба кунги ижодий фаолликдан кайфиятингиз кўтарилади.

СИГИР (21 апрель—21 май). Сешанба куни мурракаб ишни ҳал этишида дўстларингиз якиндан кўмаклашишади. Сафарлар, транспортда иул юришлар чоршанба ва шанба кунлари ўз меваени беради. Жума куни танишингиз мухим масала юзасидан сим қоқиши мумкин.

ЭГИЗАКЛАР (22 май—21 июня). Ушбу ҳафтада касбингиз билан боғлиқ барча масалаларни шахсий ҳаётингизда юзага келдиган "ширин" муаммолар туфайли кейинга қолдиришингизга тўрги келади. Зеро юрагингизда уйгонган муҳаббат туйгулари вукудингизни қамраб олади.

ҚИСҚИЧБАҚА (22 июнь—23 юль). Эски қадрдонингиз билан дўстона муносабат ва оиласи туфайлик кайфиятингизни кўтариб юборади. Ҳафтанинг иккичи ярмида иш жойингизда ҳам, хонадонингизда ҳам ишга кўмиласиз.

АРСЛОН (24 юль—23 август). Сизнинг тижорат соҳасидаги мувффакиятингизни кимларнингдир ҳасадини келтиради. Чоршанба пайшанба кунлари ўзингиз ҳақингизда кўнгилсиз гаплар эшишингиз эҳтимодан холи эмас. Якин қариндошингиз жума ва якшанба кунлари маънан кўллаб-кувватлайди.

БОШОҚ (24 август—23 сентябрь). Ҳужжатларни расмийлаштирища илгари йўл кўйган ҳатоинги тўғрилашга душанбадан пайшанбагача вакт ажратганингиз маъкул. Ажойиб инсон билан жума кунги танишув кайфиятингизга ижобий таъсир кўрсатади.

ИФФАТ НИМА?

Инсонда икки хил гўзаллик бор: бири кишининг ташқи ҳусни — қадди қомати, қошу кўзи, юзининг чиройидир. Бу гўзаллик маълум ёшгача сақланади. Иккчинчи эса, ички маънавий гўзаллик. У борган сари камол топаверади, кўркамлашаверади. Бу гўзалликнинг бир кўриниши ҳаёб, ибодир. Қизлар энг аввал ҳаёли бўлишлари зарур. Ҳаёли қиз, албатта, ибоди бўлади.

Ҳаё нима? Сўзи, ҳаракати, қилиғи билан бошқаларни хижоятта солмаслик, уялтираслик.

Ибо деганимиз, тубан ишлардан, нотўғри ҳаракатдан торти-

лиш, беҳуда сўз айтмасликдир. «Раъно тоғаси совға қўлган ёқут кўзли тўғногични ўйкотиб кўйди. Уни Гулчаман ариқ бўйидан топиб олиб, дугонасига келтириб берди. Агар ибосизлик қиласа, Гулчаман ёлғончи ва ўғри бўлиб қоларди. Унинг ибоси бу тубанликдан кутқарди».

Айтар сўзининг, қиласа ишининг охирини ўйлаб, иш тутган киши андишалидир. Улуғлар жуда андишли бўладилар.

Андиша, ҳаё, ибо бир-бири билан жуда иноқ. Қаерда андиша бўлса, шу ерда ҳаё бўлади. Ҳаё ҳам ибосиз яшай олмайди. Демак, ҳаё

бор жойда, албатта ибо бор. Қизлар ўз иффатларини шу фазилатлари билан сақлашлари керак. Покиза табиатли қизларни ифрат эгаси деймиз, иффатли қизларни ҳурмат қиласиз.

Ясама ҳаё, ибо, ҳаддан ошган таъзим — бачкана кўринади.

Самимият эса, ёқимлини ёқимли кўрсатади.

Ҳар бир қиз юриш-туришда, одамлар билан муомаласида, жамоа ичиди ҳаёли, иболи, андишли бўлса, ҳамма уни ифрат эгаси, гўзл қиз, дейди. Барчанинг ҳаваси келади.

Mish- mishmi yo...

5-АЁЛ ПРЕЗИДЕНТ

Биз кўпинча аёлларга ожиза сифатида қараймиз. У болаларини оқ ювиб оқ тараб, турмуш ўртоғининг кўнглини олиб, уй ишларини бажариб ўтириши керак деб ҳисоблаймиз. Ва яна бир нарсани қаттиқ турив ҳимоя қиласиз, гўё аёл киши раҳбарлик қилиш учун яратилмаган. Лекин Тўмарисдан тортиб бугунги кунда дунё миқёссида биринчи раками аёл сифатида эътироф этилаётган Мадлен Олбрайт хонимгача бўлган масофада қанчадан қанча заифалар эркаклар билан тенг ҳукук ва бурчлар асосида давлат сиёсатини ўёки бу кўринишда бошқармоқдалар.

Якинда Финляндияда Президентлик сайловларининг биринчи босқичи якунланди ва ...

Ха, бу сайловда 57 ёшли Таря Каарина Халонен ғолиб чиқди. Бугунги кунда аксарият Финляндияликлар бу аёлнинг президент бўлиб колганилгига ишонишмаяти. Аммо, ҳудди мана шу аёл 56,7 фоиз овоз билан мамлакатнинг 11- президенти, дунёнинг эса 5- аёл президенти бўлди.

Кўпчиликнинг ҳайрон бўлганлиги шундаки, унинг катта ва анча ҳавфли рақибаси бор. У Таря Каарина Халонен қарагандо анча кўркм кўринишдаги (дарвоқе, ёзилмаган қонунларга кўра, бу борада ташки кўриниш ҳам катта аҳамият касб этади) яхшигина мавқе ва ўринда бўлган ҳукумат бошлиги Риитта Уоскукайнен эди. Ёшлигиде кўзни қамаштирада дараҷада гўзл ва жуда удда бурон сиёсатчи бўлган Риитта Уоскукайнен узоқ вақт бошқарув тизимида ишлаган. У қайси даврага, қайси баҳсга тушмасин аёллар доирасида, хатто баъзан эркаклар орасида ҳам мутлақ ғолиб бўларди. Аммо Каарина Халоненning уни енгиши ўзи қолиб, бошқарларнинг ҳам хаёлида ийқ эди.

Янги президент кетворган дараҷада соҳибжамол бўлмасада, жуда истарали аёл. Шахсий ҳаёти мақтандарни дараҷада яхши эмас. Биргина қизи бор. У ҳам ҳозир Британияда яшайди, ўзининг финляндиялик эканлигини деярли унтуғэзган. Аммо онаси буни оддий ҳол деб ҳисоблайди. Янги президентнинг ҳозирги турмуш тарзини кўпчилик ноодатий деб билади. Чунки мана бир неча йиллардан бўён Таря Каарина парламентнинг ижтимоий масалалар бўйича маслаҳатчиси Пентти Араярви билан яшайди. У Таря хонимдан б ёш кичик. Расман никоҳдан ўтишдан эса уларнинг иккиси ҳам бош тортмоқда. Президент қароргоҳига кўчиб ўтмоқчи бўлган Таря хонимдан Пентти Араярви билан бирга қарагроҳда яшашини сўрашганда у : "Ўйлаб кўрармиз" — деб жавоб берди. Аммо, 2 та мушуги ва 2 та тошбакасини агар жой бўлса, албатта олиб кетишини айтди.

Хуллас, финлар нотиқ ва кўркм президентдан кўра, доно, иро-дали ва демократ президентни афзal кўриши.

**Алишер ОТАХОНОВ,
ЎзЖТУ талабаси**

Баҳор келиб, еру кўкни қуёш қиздира бошлагач, "Офтобда қорайиб кетяпман", "Юзимга сеп-кил тошиб кетди, қандай ийқотсан экан", "Юзим дагаллашиб кетмоқда" деб аёллар саросимага тушадилар. Баҳор энг гўзл фасл. Бу фаслининг таърифини келтириб ўтиш шарт эмас. Агар озигина вақт ажратсангиз, салгина ҳафсала қўлсангиз баҳор гўзалигини сизнинг ҳуснингизга қиёслаб гапирадиган бўлишади.

Юз териси ёғли ва куруқ бўла-

ТАРОЗИ (24 сентябрь—23 октябрь). Сизнинг ташаббускорлигинги ва қаҳрамонлик кўрсатишга мойиллигингиз тавakkal ўтказиладиган тадбирда кўл келади. Ҳафтанинг охира кесвиган кунларнинг билан муносабатларнингизни берасиз.

ЧАЁН (24 октябрь—22 ноябрь). Жиддий шартномалар тузиш ва молиявий масалаларни ҳал этиши учун душанба ва пайшанба кулий кунлардир. Амалий музокараларни чоршанба кунга қолдирганингиз маъкул.

ЁЙ (23 ноябрь—21 декабрь). Ушбу ҳафтада сизнинг ижобий фазилатларнинг кўлчилик эътиборини ўзига жалб этади. Чоршанба ва жума кунлари дўстона муносабатларнингиздан фойдаланиши ва касбингиз билан боғлиқ муаммони ҳал этишига мувффак бўласиз. Пайшанба куни ҳамменингизга пул тушади.

ТОҒ ЭЧКИСИ (22 декабрь—20 январь). Мазкур ҳафтада ўзингиз ва атрофинингиздаги одамларни ранжитмасликни маслаҳат берасиз. Акс холда барча айб сизнинг бўйинингизга тушиб қолиши мумкин.

КОВФА (21 январь—19 февраль). Сиз нихоят қайси йўналиш бўйлаб ҳаракат қилишингизни белгилаб оласиз. Энди режа бўйича иш юритиши маслаҳат берасиз. Эътиборли дўстингиз йўлдан адашмаслигини гўзлилаб оласиз.

БАЛИК (20 февраль—20 март). Теварак-атрофинингиздаги одамлар сизнинг мавкеингиздан тез-тез фойдаланиши. Сешанба ва жума кунлари фойда келтиримайдиган амалий тақлифни рад этганингиз маъкул. Якшанба кунини таъбат бағрида ёки янги танишларнингизни хордик чиқарсангиз танангизга куч-кувват кўшилади.

Музайяна АЛАВИЯ

бон жойда, албатта ибо бор.

Қизлар ўз иффатларини шу фазилатлари билан сақлашлари керак. Покиза табиатли қизларни ифрат эгаси деймиз, иффатли қизларни ҳурмат қиласиз.

Ясама ҳаё, ибо, ҳаддан ошган таъзим — бачкана кўринади.

Самимият эса, ёқимлини ёқимли кўрсатади.

Ҳар бир қиз юриш-туришда, одамлар билан муомаласида, жамоа ичиди ҳаёли, иболи, андишли бўлса, ҳамма уни ифрат эгаси, гўзл қиз, дейди. Барчанинг ҳаваси келади.

Oshxona

Софингизириб қириб келган баҳор аёлларимиз юмушини ҳам кўпайтиради. Хали юз парвариши, ҳали баҳорги кийим ташвиши, бу ишлар ўз йўлига. Кексаларимиз хот ойини "йўғон чўзилиб, ингичка узиладиган пайт" дейишиади. Бу даврда киши организмни турли хил сервитамин озуқаларга муҳтоҷ бўлади.

Баҳорнинг энг севимли сумалак, ҳалим, кўк сомса, кўк ччувва каби доривор ўсимликлардан тайёрланадиган таомлари бор.

Үй бекалари учун бугун биз "Шулла" таомини тавсия қилмоқчимиз. Бу таом шу кунларда суйиб исътемол қилинади. Сабаби унда витаминлар, дар-

БАҲОР ТАОМЛАРИ

мондорилар бисёр. Таом кишига тетикилик, бардамлик баҳш этади.

Козонга 2 литр сув қуйиб майдалаб тўғралган гўшт, сабзи, картошка, пиёз солиб паст оловда қайнатиди. Қайнаб чиқкан сувга гуруч солинади. Овқат пишишига 10-15 дақика колганда унга яхшилаб юваб тўғралган "Хулкар" ўсимлигидан солинади. Шунда таомнинг ранги оч бинафа тусга кириб қолади. Бу кишининг иштаҳанинги очади.

"Хулкар" ўсимлигига тоғли ва тоғ олди худудларидаги ўғанлиги сабабли, бу таомни ҳам асосан тоғли худудларда яшовчи аҳоли устали билан тайёрлайди ва севиб исътемол қилади.

Гизга суртиб олинг. 15-20 дақиқадан сунг юзингизни илиқ сувда ювинг.

2 литр сувни қайнатиб унга 2 ош кошиқ майчекам солинг ва юзингизни шу буғли сувга 10-15 дақиқа тутиб туринг. Сув тез сошиб қолмаслиги ва буг юзингизни яхшироқ тозалаши учун бошингизга сувли идиши ҳам ёпиб турадиган каттароқ сочиқ ташлаб олинг. Агар майчекам солимасангиз бу сувга 3 ош кошиқ исътемол содаси қўшсангиз ҳам бўлади.

Бугун ҳайитнинг учинчи куни. Пешингача беш-олти "партия" келиб кетгач, одам оёғи сал тортмандагай бўлди. Мамлакат хола ўғлини олдига чақириб, келин билан бирров қайнотасини келиб берасиз. Кўлларига ўтиб келишини тайинлади. Кўлларига майда-чўйга ҳайитлик қилиб

КЕЛИНКЎРАР

(Ҳажвия)

Ҳайит кунлари. Темир ака якинагатина келин туширгани учун иккиси кундан бери уйидан одам аримайди. Эрталабдан то шомгача хотин-халажлар келиб-кетавериб кўзни очирмайди.

Тагин тўп-тўп бўлиб юришидаги жувонлар алоҳига, қизлар алоҳига, бола-чақа алоҳига. Тапир-тупир босиб ўтишаверади. Ёшлар-ку майли, мункилаб қолган бувижонларга нима дейсиз. Зап удумимиз бор-га. Хотини Мамлакат хола билан келини Моҳитбонинг ҳам тинка-мадори куриди. Ҳар гал дастурхонни тўллатишида, баъзан эса бутунлай янгилашига тўғри келади, дам чойга, дам нонга чошиди.

Темир ака бирданига тушунмади. Кейин гап нимадалигини фаҳмлади, шекили:

—Ҳа, — деги жид

ГУЦАЕВ АФСУС
КИЛАЯПТИ

Владикавказлик муҳлислар ҳам Қосимов, Деметрадзе ва Хаповнинг "Алания"ни тарқ этганидан афсусдалар. Аммо, "Динамо" (Киев)га 5 миллион долларга сотилган Деметрадзе "Алания"нинг бултурги қарзларининг 60 фоизидан кутулишини таъминлаб кетди.

БИРИНЧИ
ЛИГА

Олий лигадаги каби бу йилги биринчи лигада ҳам 20 та жамоа кураш олиб боришидан хабарингиз бор. Бу мусобақада ғолиб чиқкан бир жамоа олий лигага тўғридан-тўғри йўл олади. Иккинчи ўринни олган клуб эса Олий лигада 17-ўринни олган жамоа билан ўтиш ўйинида куч синашади. Олий лиганинг 18-, 19-, 20-ўринни олган клублари ҳам биринчи лигага тушади.

Энди эътиборингизга биринчи лигада тўп сурадиган жамоалар рўйхатини ҳавола қилимиз.

1. "Машъал" (Муборак)
2. "Шахриён" (Шахриён)
3. "Косонсой" (Косонсой)
4. "Шўрчи" (Шўрчи)
5. "Шўртанд" (Фузор)
6. "Хива" (Хива)
7. "Роҳат" (Кибрай)
8. МХСК (Тошкент)
9. "Кува" (Кува)
10. "Цементчи" (Кувасой)
11. "Сирғали" (Тошкент)
12. "Ситора" (Бухоро)
13. "Академия" (Тошкент)
14. "Фазалкент" (Фазалкент)
15. "Олтин бошоқ" (Жомбай)
16. "Бунёд" (Навоий)
17. "Балиқчи" (Балиқчи)
18. "Хисор" (Шахрисабз)
19. "Ёшлиқ" (Тўракурғон)
20. "Олтин тола" (Косон)

* 2000 yil – Sog'lim avlod yili * 2000 yil – Sog'lim avlod yili * 2000 yil – Sog'lim avlod yili * 2000 yil – Sog'lim avlod yili

УСМОНХЎЖАЕВ
САМАРКАНДДА

Муҳаммадиев, Гамбаров, Жабборов, Тиллаев, Фомин, Бозоров қошига "Самарқанд-Динамо"нинг ҳужум чизигига Ойбек Усмонхўжаев ҳам қўшилди. Агар жароҳатлари тузалиб кетган Олег Шацкини ҳам ҳисобга олсан, самарқандликлар бу йил барча жамоаларни бемалол "бомбардимон" қилишларига ишонч бор.

“РОСТСЕЛЬМАШ” –
ЧЕМПИОН?!

Ўзбекистон чемпионлари – Ширшов ва Акопянц билан бирга бу йил "Ростсельмаш" сафида Бессмертний (Украина), Баранов (Белоруссия), Смаков (Козогистон), Фоменко (Литва) каби ўз давлатлари чемпионлари – жами 9 чемпион тўп суради. Ажабмас, барчasi бирикиб, Россия чемпионлигини ҳам қўлга киритишса?!

“ДИНАМО” – ЧОРАК
ФИНАЛДА?

Бу 26 март кунги "Динамо" – "Бавария", "Русенборг", – "Реал" ўйинидан сўнг аниқ бўлади. Чемпионлар лигаси 2-босқич 5-турида киевликлар Мадридда "Кироллик клуби" билан 2:2 ўйнаб очколарини 7 тага етказиб олишиди. "Реал" – да ҳам охирги тур олдидан шунча очко бор.

* 2000 yil – Sog'lim avlod yili * 2000 yil – Sog'lim avlod yili * 2000 yil – Sog'lim avlod yili

ФУТБОЛ

кўшиди.

Хозирда "Манчестер Юнайтед" нафақат футбол клуби сифатида, балки ўйинларнинг олиб кўрсатилиши ҳуқуқини сотовчи, ҳомийларни реклама қилувчи, Интернетдан самарали фойдаланувчи, ўзининг турли дўкон ва савдо марказларига эга йирик бирлашма сифатида

ҳам фаолият олиб бормоқда.

Бугун жаҳоннинг қайси бир профессионал клубига назар ташламанг, шундай ҳолатни кўрасиз. Киевнинг "Динамо"сини олайлик. Со-биқ Иттифок парчаланганда Украина футболи ҳам жарга қулаг бораётгандек эди гўё. Суперкубок соҳиби бўлган "Динамо"нинг ҳувиллаган

стадионидан бўлак ҳеч вақоси йўқ, жамоа қарзлар ботқоғига ботган эди. Бу ҳол узок давом этмади. Клуб президенти – Георгий Суркиснинг саъй-ҳаракатлари натижасида жамоа бизнесга қўл уриб, ўзини тиклай бошлади. Бунгунга келиб, "Динамо" ҳам ўйини, ҳам маблағи билан Европа грандлари ила бемалол "панжалашадиган" дараҷага етди.

Ўзбекистонда-чи? Бизда ахвол қандай?

Маълумки, хукуматимиз томонидан футбол клубларимиз 2000 йилгача соликлардан озод қилинган, бунинг натижасида улар ҳам миллионер клубларга айланышлари мумкин эди. Аммо, ҳануз олий лигада тўп суроётган жамоаларнинг аксарияти иқтисодий жиҳатдан қийналади. Қийналмайдиганлари ҳам йирик ҳомийларнинг марҳамати ҳисобига кун кўрмоқда. Ўзини ўнглаб, ишни яхши йўлга кўйган клублар ҳам бор. Масалан, "Кизилкум". Зарафшонликлар ҳеч кимга қарам эмас. Ўз ҳисобида қурилиш трести, дўконлари бор. Бу эса клубнинг профессионаллик сари дадил одимлаётгандан дарак беради.

Хуллас, миллионлаб муҳлисларга шодлик улашувчи, завқ берувчи футбол бугун зўр даромад келтирувчи соҳа ҳам. Фақат эплаганлар учун.

ДАРОМАД МАНБАЙ

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

Xullas...

**“ЯШАШНИ
ХОХЛАСАНГ,
КУЙЛА!”**

Операция столидаги ёт-
ган bemornинг кўнглидан
нима кечиши мумкин?
Албатта, ўлим. Уни эса
ҳеч ким хоҳламайди, ахир
ҳаёт ширин-да.

Кишинёвлик жарроқ
Василий Волочай опера-
цияга тайёр турган бе-
морни ўрнидан турғизиб,
кўшиқ айтишга мажбур
қилди. Жарроқ ва bemor
ўз бисотларида бор
кўшиқларни роппа-роса
40 дақиқа кўйлашди.
Сўнгра операция бошлан-
ди.

Бемор чол на оғриқни,
на қийноқни сезди. Жар-
роқ ҳам чарчоқни сезга-
ни йўқ. Бир сўз билан ай-
тганда, кўричак операци-
ясининг муваффақияти
чиққанига гап йўқ. Воло-
чайча усули Молдова
республикасидаги барча
даволаш муассасаларида
қўлланиладиган бўлди.

**БЕШ ОЁКЛИ
ҚУРБАКА**

Висконсин штатидаги
университет талабалари
беш оёкли қурбақани
кўриб, “қотиб” қолишиди.
Унинг бешинчи оёғи то-
моги тагида бўлиб, кўзга
галати кўриниб турарди.

Олимларнинг тахмини-
ча, бу жонзордаги нуқсон
қишлоқ ва ўрмон хўжали-
гига олтингутуртдан кўп
миқдорда фойдаланиш
оқибатидир.

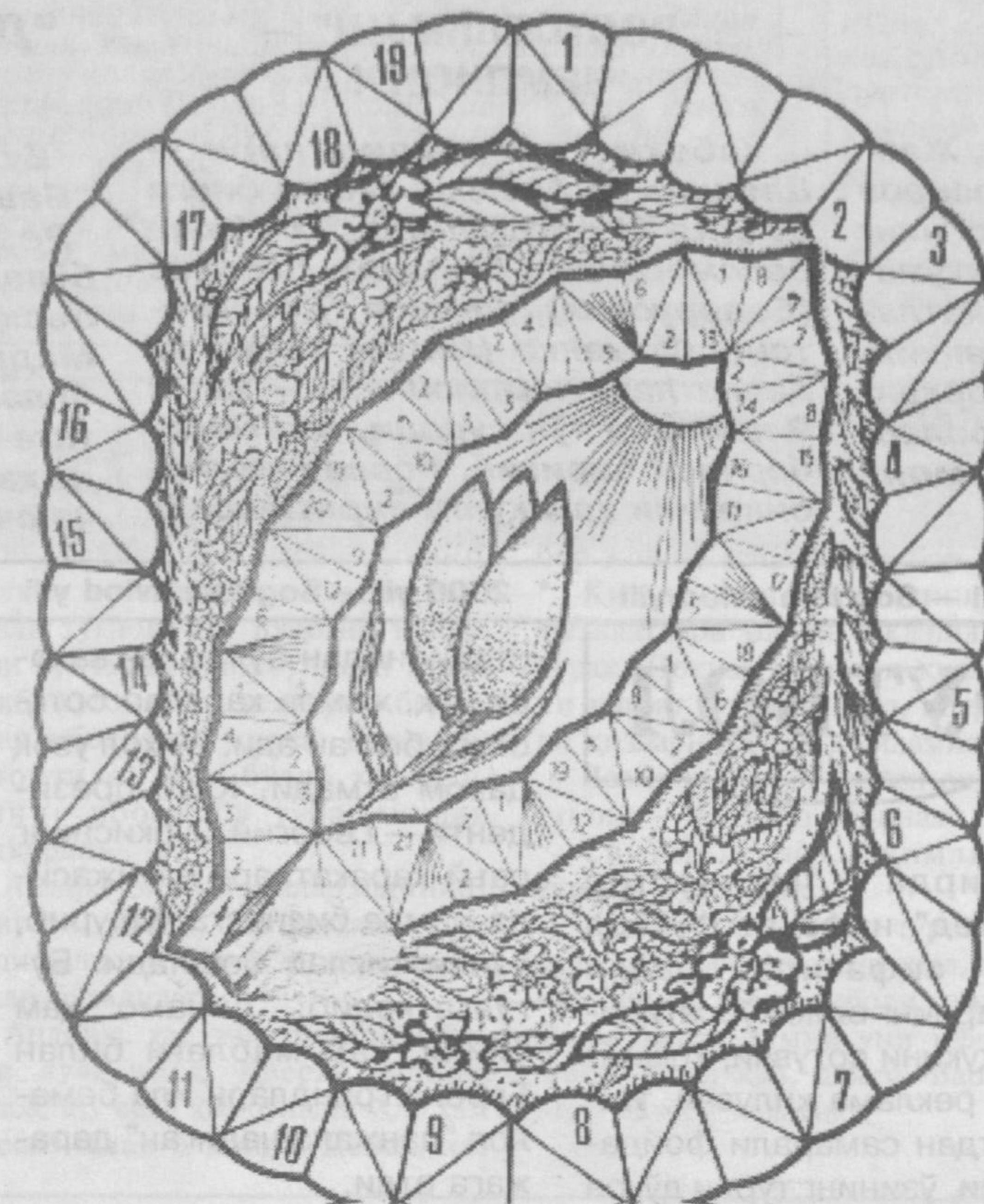
“Нэшил уайлдлайф”
журналида табиатнинг
бу мўъжизаси сурати би-
лан чоп қилинган.

**ПАСПОРТ ВА
САРСОНГАРЧИЛИК**

Петербурглик Денис
деган йигит ички ишлар
бўлими томонидан берил-
ган паспортни олиб, хур-
санд бўлмади. Аслида во-
яга етганлик белгиси си-
фатида бериладиган бу
хўжжат билан тақдирлан-
ганда ҳар кимнинг боши
кўкка этиши керак.

Гап шундаки, паспорт
столида ишлайдиганлар
Дениснинг ҳўжжатига ян-
гилишиб аёл кишининг
муҳрини уриб юбориш-
гани. Ўша аёл ҳам паспор-
тини янгилаш мақсадида
ушбу идора ходимларига
ҳўжжатини қолдирган
эди.

Паспортда Денис 50
ёшдаги эркакка “уйлан-
гани” акс этиб қолди.
Жуда қўпол хато! Энди бу
ҳўжжат Денисни анча
оворайи-сарсон қиласи-
ган бўлди.

ana shunaqa
gaplar...

Шакл атрофида “занжир”
холида: 1. Қадимий баҳор ай-
ёмининг ўзига хос хусусияти-
лари ҳаётий тажриба асоси-
да баён этилган “Наврӯзнома”
асари муаллифи бўлган ван-
тандошимиз. 2. Вақт ўлчови
бирлиги. 3. Баҳор учқичи. 4.
Пардақанотли ҳашорат. 5. Чи-

рой, гўзллик. 6. Наврӯз сайл-
ларида ўтказиладиган чаван-
дозлик мусобақаси. 7. Баҳор та-
омига қўшиладиган кўкат. 8.
Ёруғлик ва иссиқлик манбаи. 9.
Кунчиқар томон. 10. Қуёш тик-
ка кўтарилган пайт. 11. Сув юзи-
нинг жимир-жимир ҳаракати.
12. Сув йўли. 13. Ҳамалнинг
белгиси. 14. Кўклам гули. 15.

**ТОПҚИРЛИК
МАШКИ**

Фалла экини. 16. Мехнаткаш
ҳашарот. 17. Ток тупуни кўта-
риб турувчи мослама. 18. Дук-
какли экин. 19. Шифобахш ҳўл
мева.

МУАММОНОМА

Аввал кўйида таърифланиб
рақамларда ифодаланган
сўзларни топиб очқични
ечинг.

1. “Наврӯз” халқаро жамғ-
армаси нашри – 5,20, 13, 8,
11, 17, 22, 13.

2. Наврӯз қадимдан нишон-
ланадиган Осиё жанубидаги
мамлакат – 19, 8, 1, 7.

3. Оби-ҳаёт – 3, 18, 14.
4. Гулдон, идиш – 10, 15,
16, 2.

5. Тантанали кун – 6, 2, 12,
8, 2, 5.

6. Довруқ, машхурлик – 21,
1, 7, 9.

7. Тола олинадиган экин
мажмии – 4, 18, 6.

Энди шакл япроғидаги ра-
қамларни очқич жавобларида-
ги мос ҳарфлар билан алмаш-
тириб муаммономани ҳал
этинг. Улардан шоир Назар-
матнинг икки мисра шеърини
билиб олишга эришасиз.

Фозилжон
ОРИПОВ тузди.

Ma'rifat

ТАЪСИС
ЭТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Ҳалқ таълими
вазирлиги, Ўзбекистон
Олий ва ўрта маҳсус
таълим вазирлиги, Таълим
ва фан ходимлари касаба
уюшмаси Марказий
Кўмитаси.

Бош муҳаррир
Ҳалим САИДОВ

Таҳрир ҳайъати:
Йўлдош АҲMEDOV,
Жуманазар БЕКНАЗА-
РОВ, Икром БЎРИБО-
ЕВ (масъул котиб), Шу-
кур ЖОНБОЕВ, Қурбон-
бой МАТҶУРБОНОВ,
Нўймонжон РАҲИМЖО-
НОВ, Йўлдош САИД-
ЖНОВ, Абдусамат РА-
ҲИМОВ (бош муҳаррир
ўринбосари), Ҳулкар
ТЎЙМАНОВА, Сайдулла
ҲАҚИМОВ, Ўткир
ХОШИМОВ

Рақам ва далиллар
ҳаққонийлиги учун мақолалар
муаллифлари масъуллар.
Фойдаланимаган мақолалар-
га жавоб қайтарилмайди.
«Ма’рифат»дан материал-
ларни кўчириб босиши таҳрири-
ят руҳсати билан амалга оши-
рилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент,
Матбуотчилар кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР:
масъул котиб—136-56-42,
хатлар ва оммавий ишлар
бўлими—136-54-23.

Газетани IBM
компьютерида
Абдурасул НАРМАНОВ
ва Малоҳат ТОШОВА
саҳифалади.

Навбатчилар:
Ҳулкар ТЎЙМАНОВА,
Хусан НИШОНОВ

Рўйхатдан ўтиш
тартиби № 20.
ИНДЕКС: 149, 150.
Г-197.
Тиражи 50.041
Г. 1 2 3 4 5 6
Ҳажми 4 босма
табоқ.
Офсет усулида
босилган, қоғоз
бичими А-3.

«Шарқ» нашриёт
матбаа концерни
босмахонаси.
Корхона манзили:
«Буюк Турон»
кўчаси 41-йи

Босишига топшириш вақти -
20.00.
Топширилди — 20.00.

Очиқ Жамият Институти – Ўзбекистон**Умумий ўрта таълим мактаблари учун “Мактаблар учун грантлар”
дастурида иштирок этиш учун очиқ танлов эълон қиласи**

Танловда Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган, таълим қандай тилда олиб борилишидан қатъий назар барча умумий ўрта таълим мактаблари, гимназия ва лицейлар иштирок этишлари мумкин.

Танловнинг мақсади – анъанавий мактаблар фаолиятини ўзгартириш ва яхшилашга, шунингдек янги моделдаги мактабларни тузишга қаратилган янги ташабbusларни қўллаб-куватлаш. Мактабларни танлаб олишда ўкувчиларнинг эҳтиёжларига қаратилган инновацион таълим, демократик мулоқот принципларига хайриҳоҳлик асосий мезонлар ҳисобланади.

Танловда иштирок этиш учун куйидаги маълумотлар кўрсатилган талабнома юборилиши зарур.

1. Мактаб рақами, аниқ манзили (почта индекси билан) ва телефонлари, таълим мазмуни, мактабнинг кадрлар ва моддий таъминоти хусусида қисқача характеристика; мактаб директорининг ёки амалга оширилаётган ушбу лойиҳа раҳбарининг манзили, исми, фамилияси, отасининг исми.

2. Асосланган муаммолар, лойиҳа foясининг, уни амалга ошириш учун зарурий шарт-шароитлар ҳамда кўрсатилаётган аниқ натижалар баёни.

3. Лойиҳани амалга оширишнинг иш режаси.

4. Бюджет ва унинг асоси.

Талабнома ҳажми машинка ёзувида 5 варагдан ошмаслиги лозим.

Танловда сиёsat, диний ва тижорат хусусиятига эга бўлган лойиҳа ва foялар иштирок эта олмайди. Ҳар бир мактабдан факат битта талабнома қабул қилинади.

Танловда иштирок этиш учун талабномалар 2000 йилнинг 15 апрелига қадар Очиқ Жамият Институти – Ўзбекистонга тақдим этилиши лозим.

Кўшимча маълумот учун Очиқ Жамият Институти – Ўзбекистон координатори Гўзал Субановага мурожаат қилишингиз мумкин.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент шаҳри, 700031, Зарбон кўчаси, 31-йи.
Тел/факс: (371) 120-68-54, 152-27-41, 56-54-53, 56-51-19, 56-52-09.
E-mail: guzal@osi.freenet.uz